

LIETUVOS RESPUBLIKOS KONKURENCIJOS TARYBA

NUTARIMAS

DĖL ŠIAULIŲ MIESTO SAVIVALDYBĖS TARYBOS SPRENDIMŲ, SUSIJUSIŲ SU ŠIAULIŲ MIESTO ŠILUMOS ŪKIO VYSTYMU, ATITIKTIES LIETUVOS RESPUBLIKOS KONKURENCIJOS ĮSTATYMO 4 STRAIPSNIO REIKALAVIMAMS

2015 m. kovo 31 d. Nr. 2S-5
Vilnius

(1) Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba 2015 m. kovo 31 d. posėdyje išnagrinėjo klausimą dėl Šiaulių miesto savivaldybės (toliau taip pat ir – Savivaldybė) tarybos sprendimų, susijusių su Šiaulių miesto šilumos ūkio vystymu, atitikties Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 4 straipsnio reikalavimams.

Konkurencijos taryba n u s t a t ė:

(2) Tyrimas dėl Šiaulių miesto savivaldybės tarybos sprendimų, susijusių su Šiaulių miesto šilumos ūkio vystymu, atitikties Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio reikalavimams pradėtas Konkurencijos tarybos 2014 m. vasario 4 d. nutarimu Nr. 1S-16/2014¹ pagal nepriklausomo šilumos gamintojo UAB „GECO-Taika“ (kodas 300862573, Jogailos g. 4, Vilnius; toliau taip pat ir – Pareiškėjas) 2013 m. gruodžio 10 d. pareiškimą².

(3) Pareiškėjas nurodė, kad Savivaldybės tarybos 2013 m. lapkričio 28 d. priimtas sprendimas Nr. T-300 „Dėl Šiaulių miesto šilumos ūkio vystymo“³ (toliau – 2013 m. lapkričio 28 d. Sprendimas Nr. T-300) galimai pažeidžia Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio reikalavimus.

(4) Tyrimas papildytas Konkurencijos tarybos 2014 m. birželio 26 d. nutarimu Nr. 1S-98/2014⁴ dėl Savivaldybės tarybos 2014 m. balandžio 24 d. sprendimo Nr. T-123 „Dėl UAB „GECO – Taika“ poveikio aplinkai vertinimo programos bei planuojamos ūkinės veiklos galimybių ir dėl Šiaulių miesto šilumos ūkio specialiajame plane nenumatytų šilumos gamintojų, ketinančių tiekti šilumos energiją į Šiaulių miesto centralizuotas šilumos tiekimo sistemas, poveikio aplinkai vertinimo ataskaitų“⁵ (toliau – 2014 m. balandžio 24 d. Sprendimas Nr. T-123), kuris taip pat galimai prieštarauja Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio reikalavimams.

(5) Tyrimo metu dėl informacijos pateikimo buvo susirašinėjama su Savivaldybe, akcine bendrove „Šiaulių energija“, Lietuvos Respublikos energetikos ministerija, Pareiškėju bei kitais nepriklausomais šilumos gamintojais.

(6) Atsižvelgiant į tai, kad nagrinėjami Savivaldybės tarybos 2013 m. lapkričio 28 d. Sprendimas Nr. T-300 ir 2014 m. balandžio 24 d. Sprendimas Nr. T-123 (toliau – Sprendimai) yra susiję su nepriklausomų šilumos gamintojų galimybe gaminti ir parduoti šilumą Savivaldybėje, toliau šiame nutarime pateikiamos pagrindinės su savivaldybių kompetencija šilumos ūkio srityje ir nepriklausomų šilumos gamintojų veikla susijusios teisės aktų nuostatos.

¹ Bylos 1 tomas, 68-69 lapai. Tyrimas pratęstas Konkurencijos tarybos 2014 m. birželio 26 d. nutarimu Nr. 1S-98/2014 ir Konkurencijos tarybos 2014 m. rugsėjo 29 d. nutarimu Nr. 1S-156/2014 (bylos 1 tomas, 175-177 lapai; bylos 2 tomas, 39-40 lapai).

² Bylos 1 tomas, 1-41 lapai.

³ Bylos 1 tomas, 8 lapas.

⁴ Bylos 1 tomas, 175-177 lapai.

⁵ Bylos 1 tomas, 128a lapas.

1. Šilumos ūkio teisinis reguliavimas

1.1. Savivaldybių dalyvavimas šilumos ūkio srityje

(7) Šilumos tiekimo valstybinį valdymą, su šilumos gamyba ir tiekimu susijusias savivaldybių, kitų viešojo administravimo subjektų bei ūkio subjektų teises bei pareigas reglamentuoja Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatymo nuostatos. Vienas šio įstatymo tikslų – įteisinti pagrįstą konkurenciją šilumos ūkyje.

(8) Pagal Šilumos ūkio įstatymo 2 straipsnio 44 dalį šilumos ūkis suprantamas kaip energetikos ūkio sritis, tiesiogiai susijusi su šilumos ir karšto vandens gamyba, perdavimu, tiekimu ir vartojimu, o aprūpinimo šiluma sistema suprantama kaip organizacinis-techninis ūkio kompleksas, skirtas gaminti ir tiekti šilumą vartotojams, valdomas šilumos tiekėjo ir susidedantis iš šilumos perdavimo tinklo bei vieno ar daugiau prie tinklo prijungtų šilumos gamintojų (Šilumos ūkio įstatymo 2 straipsnio 1 dalis).

(9) Šilumos ūkio įstatymo 3 straipsnio 4 dalyje numatyta, kad valstybė (savivaldybės) numato priemones konkurencijai skatinti pastatų šildymo ir karšto vandens sistemų priežiūros srityje ir užtikrina jų įgyvendinimą. Tuo tarpu Šilumos ūkio įstatymo 4 straipsnio 3 dalyje numatyta, kad valstybė (savivaldybės) skatina iš biokuro, atsinaujinančiųjų energijos šaltinių, deginant atliekas, taip pat iš geoterminės energijos pagamintos šilumos supirkimą į šilumos tiekimo sistemas. Šis supirkimas yra viešuosius interesus atitinkanti paslauga.

(10) Lietuvos Respublikos energetikos įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 7 punkte numatyta, kad vienas iš bendrųjų energetikos veiklos tikslų – sąlygų veiksmingai konkurencijai energetikos sektoriuje sukūrimas ir plėtojimas, o to paties įstatymo 4 straipsnio 3 dalies 8 punkte įtvirtinta, kad priimamos sprendimus, valstybės ir savivaldybių institucijos, atliekančios energetikos veiklos valdymo, reguliavimo, priežiūros ir kontrolės funkcijas, pagal kompetenciją užtikrina, kad jų priimami sprendimai nesukuria prielaidų nepagrįstai bloginti konkurencijos sąlygas energetikos sektoriuje.

(11) Šilumos ūkio įstatymo 8 straipsnio 1 dalis reglamentuoja, kad savivaldybės tvarko šilumos ūkį pagal savivaldybių tarybų patvirtintus šilumos ūkio specialiuosius planus – dokumentus, kuriuose, vertinant Nacionalinėje šilumos ūkio plėtros programoje⁶ numatytais sprendiniais ir priemonėmis, nustatomos esamos ir planuojamos naujos šilumos vartotojų teritorijos, nurodomi galimi ir alternatyvūs šildymo būdai, tenkinant šilumos vartotojų poreikius mažiausiomis sąnaudomis ir neviršijant leidžiamo neigiamo poveikio aplinkai (Šilumos ūkio įstatymo 2 straipsnio 43 dalis). Remiantis šilumos ūkio specialiuoju planu šilumos ūkis tvarkomas ir Šiaulių mieste.

(12) Pagal Šilumos ūkio įstatymo 8 straipsnio 1 dalį, specialiaisiais šilumos ūkio planais atitinkamoje savivaldybės teritorijoje yra įgyvendinama Nacionalinė energetinės nepriklausomybės strategija⁷ ir Nacionalinėje šilumos ūkio plėtros programoje nustatyti sprendiniai ir priemonės. Ši nuostata įsigaliojo nuo 2013 m. liepos 20 d.⁸ Tuo tarpu iki 2013 m. liepos 20 d. Šilumos ūkio įstatymo pakeitimų buvo įtvirtinta, kad specialieji planai privalo atitikti valstybės strategiją⁹,

⁶ Nacionalinė programa – Vyriausybės tvirtinamas nacionalinio lygmens strateginio planavimo dokumentas, kuriuo, atsižvelgiant į Nacionalinę energetinės nepriklausomybės strategiją, yra nustatomos ilgalaikės ir kompleksinės šilumos gamybos, bendros šilumos ir elektros energijos gamybos (kogeneracijos) bei šilumos perdavimo plėtros ir modernizavimo kryptys bei įgyvendinimo priemonės valstybės teritorijoje (Šilumos ūkio įstatymo 2 straipsnio 17 dalis).

⁷ Nacionalinė energetinės nepriklausomybės strategija nustato valstybės politikos strategines kryptis energetikos sektoriuje, o šią strategiją, jos įgyvendinimo planą ir programas pagal kompetenciją įgyvendina valstybės ir savivaldybių institucijos, įstaigos, įmonės, organizacijos ir kiti strategijos įgyvendinimo plane ir (ar) programose nurodyti asmenys (Energetikos įstatymo 14 straipsnio 1 ir 7 dalys).

⁸ 2013 m. liepos 2 d. Šilumos ūkio įstatymo 2, 3, 7, 8, 10, 32 straipsnių pakeitimo ir papildymo ir Įstatymo papildymo 8(1) straipsniu įstatymas Nr. XII-492, įsigaliojo 2013 m. liepos 20 d.

⁹ Lietuvos Respublikos Seimo 2002 m. spalio 10 d. nutarimas Nr. IX-1130 „Dėl Nacionalinės energetikos strategijos patvirtinimo“. 2002 m. patvirtintos Nacionalinės energetikos strategijos 24 punkto 6 papunktyje numatyta, jog viena iš pagrindinių strateginių nuostatų – sudaryti sąlygas konkurencijai tarp šilumos gamintojų ir nustatyti šilumos supirkimo

nacionalinius energetikos tikslus ir Vyriausybės patvirtintas šilumos ūkio plėtros kryptis¹⁰. Šioms nuostatomis galiojant buvo rengiamas ir šiuo metu galioja Šiaulių miesto šilumos ūkio specialusis planas.

(13) Išanalizavusi teisės aktų nuostatas Konkurencijos taryba nustatė, kad savivaldybės šilumos ūkį tvarko pagal specialiuosius planus, kurie, be kita ko, turi atitikti Nacionalinę šilumos ūkio plėtros programą. Nacionalinė šilumos ūkio plėtros programa Vyriausybės nutarimu patvirtinta 2015 m. kovo 18 d. ir įsigaliojo 2015 m. kovo 27 d¹¹. Nacionalinės šilumos ūkio plėtros programos 30.3 punkte numatyta, kad nepriklausomų šilumos gamintojų ir tiekėjų veiklos efektyvumas turi būti vertinamas atsižvelgiant į geriausias atitinkamos ūkio subjektų grupės efektyvumo rodiklius. Be to, galioja įstatymų nuostatos, numatančios savivaldybėms pareigą skatinti konkurenciją šilumos ūkyje ir nepagrįstai nebloginti konkurencijos sąlygų, įskaitant ir šilumos gamybos srityje.

1.2. Nepriklausomų šilumos gamintojų prijungimas prie šilumos perdavimo tinklų

(14) Šilumos ūkio įstatymo 3 straipsnio 2 dalis įtvirtina, jog šilumos gamyba grindžiama šilumos gamintojų konkurencija.

(15) Šilumos ūkio įstatyme nepriklausomas šilumos gamintojas¹² yra asmuo, gaminantis ir parduodantis šilumą ir (ar) karštą vandenį šilumos tiekėjui arba, turėdamas šilumos tiekimo licenciją, – vartotojui, o šilumos tiekėjas suprantamas kaip asmuo, turintis šilumos tiekimo licenciją ir tiekiantis šilumą vartotojams pagal pirkimo–pardavimo sutartis (Šilumos ūkio įstatymo 2 straipsnio 20 ir 39 dalys).

(16) Šilumos tiekėjų pareigos nepriklausomų šilumos gamintojų atžvilgiu įtvirtintos tiek įstatymuose, tiek poįstatyminiuose teisės aktuose.

(17) Šilumos ūkio įstatymo 10 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad šilumos tiekėjai superka iš nepriklausomų šilumos gamintojų šilumą, pagamintą iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių, deginant atliekas, iš iškastinio kuro, atitinkančią kokybės, tiekimo patikimumo ir aplinkosaugos reikalavimus. Taip pat numatyta, kad visais atvejais šiluma, superkama iš nepriklausomų šilumos gamintojų, negali būti brangesnė negu šilumos tiekėjo palyginamosios šilumos gamybos sąnaudos.

(18) Šilumos ūkio įstatymo 30 straipsnio 13 dalies 2 punktą licencijos turėtojui (šilumos tiekėjui) numato pareigą užtikrinti eksploatuojamų tinklų plėtrą, prijungti vartotojų ir gamintojų įrenginius, esančius jo teritorijoje, prie šilumos perdavimo tinklo pagal atitinkamus norminius dokumentus. Iš esmės analogiškos nuostatos numatytos ir Energetikos įstatymo 16 straipsnio 3 dalyje, t. y. kad energetikos įmonės savo veiklos teritorijoje nustatyta tvarka prijungia energijos gamintojų, vartotojų energiją gaminančius ir (ar) naudojančius įrenginius prie veikiančių energijos perdavimo ar skirstymo tinklų ar sistemų.

(19) Pagal Lietuvos Respublikos atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymo 24 straipsnio 1 dalį, šilumos tiekėjas privalo prijungti visų pageidaujančių nepriklausomų šilumos gamintojų atsinaujinančių energijos išteklių šilumos įrenginius prie šilumos perdavimo tinklų, kai prijungto įrenginio gaminama šilumos energija pakeičia šilumos tiekėjo gaminamą šilumos energiją iš iškastinio kuro.

---

iš nepriklausomų gamintojų į šilumos tiekimo sistemas tvarką. 2007 m. sausio 18 d. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimu Nr. X-1046 ir 2012 m. birželio 26 d. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimu Nr. XI-2133 patvirtintose Nacionalinėse strategijose taip pat kalbama apie nepriklausomų šilumos gamintojų atėjimą į rinką, šilumos gamybos konkurenciją.

¹⁰ 2004 m. kovo 22 d. Vyriausybės nutarime Nr. 307 „Dėl šilumos ūkio plėtros krypties patvirtinimo“ buvo numatyta plėsti konkurencinius santykius šilumos ūkyje, skatinti nepriklausomus šilumos gamintojus dalyvauti šilumos gamybos rinkoje – tiekti šilumą į aprūpinimo šiluma sistemas.

¹¹ 2015 m. kovo 18 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 284 „Dėl nacionalinės šilumos ūkio plėtros 2015 – 2021 metų programos patvirtinimo“.

¹² Šilumos ūkio įstatymo nuostatos, susijusios su nepriklausomų šilumos gamintojų veikla įsigaliojo nuo 2010 sausio 5 d. 2009 m. gruodžio 21 d. Šilumos ūkio įstatymo 2, 10, 12, 20, 21, 22, 27, 30, 37 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymas Nr. XI-592.

(20) Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos 2010 m. spalio 4 d. nutarimu Nr. O3-202 patvirtintas Šilumos supirkimo iš nepriklausomų šilumos gamintojų tvarkos ir sąlygų aprašas (toliau – Aprašas) reglamentuoja, jog šilumos tiekėjas privalo visais atvejais prijungti nepriklausomo šilumos gamintojo šilumos gamybos įrenginius prie šilumos perdavimo tinklų ir supirkti nepriklausomų šilumos gamintojų pagamintą šilumą, atitinkančią kokybės, tiekimo patikimumo, aplinkosaugos reikalavimus bei neviršydamas centralizuoto aprūpinimo šiluma sistemos vartotojų šilumos poreikio ir teikdamas prioritetą mažiausiai kainai (Aprašo 19, 21, 24 punktai).

(21) Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija dėl šilumos tiekėjų pareigos prijungti nepriklausomus šilumos gamintojus yra nurodžiusi, kad Šilumos ūkio įstatymas numato šilumos tiekėjui pareigą prijungti ūkio subjektą prie šilumos perdavimo tinklų, jei to ūkio subjekto statusas – nepriklausomas šilumos gamintojas, kuris šilumą parduoda šilumos tiekėjui¹³.

(22) Įvertinusi aukščiau nurodytas teisės aktų nuostatas, Konkurencijos taryba nustatė, kad šilumos tiekėjas turi teisę, o tam tikrais atvejais pareigą prijungti nepriklausomo šilumos gamintojo įrenginius prie šilumos perdavimo tinklų ir supirkti šilumą iš nepriklausomų šilumos gamintojų, jeigu nepriklausomų šilumos gamintojų šiluma gaminama iš tam tikrų kuro rūšių, atitinka kokybės, tiekimo patikimumo, aplinkosaugos reikalavimus ir jeigu iš nepriklausomų šilumos gamintojų superkamos šilumos kaina yra mažesnė už šilumos tiekėjo palyginamosios šilumos gamybos sąnaudas.

1.3. Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimas ir investicinių planų suderinimas

(23) Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymas (toliau – Poveikio aplinkai vertinimo įstatymas) reglamentuoja planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo (toliau – poveikio aplinkai vertinimas) procesą ir šio proceso dalyvių tarpusavio santykius.

(24) Pagal Poveikio aplinkai vertinimo įstatymo 2 straipsnio 2 dalį, planuojama ūkinė veikla – numatoma vykdyti veikla, apimanti statinių statybą, esamų statinių rekonstravimą, produktų gamybą, gamybos proceso ir technologinės įrangos įdiegimą, modernizavimą ar keitimą, gamybos būdo, produkcijos kiekio (masto) ar rūšies pakeitimą, žemės gelmių išteklių gavybą ir kitų gamtos išteklių naudojimą, taip pat žemėtvarkos, miškotvarkos, vandentvarkos projektuose numatomą ūkinę veiklą ir kitą ūkinę veiklą, galinčią turėti poveikį aplinkai.

(25) Pagal Poveikio aplinkai vertinimo įstatymo 5 straipsnį, poveikio aplinkai vertinimo procesą sudaro: atranka dėl poveikio aplinkai vertinimo, poveikio aplinkai vertinimo proceso dalyvių informavimas bei pranešimas visuomenei apie priimtą atrankos išvadą; poveikio aplinkai vertinimo programos rengimas, pranešimas visuomenei apie parengtą programą, derinimas ir tvirtinimas; poveikio aplinkai vertinimo ataskaitos rengimas, derinimas ir viešas visuomenės supažindinimas; sprendimo priėmimas ir poveikio aplinkai vertinimo proceso dalyvių informavimas apie priimtą sprendimą.

(26) Poveikio aplinkai vertinimo įstatymas išskiria ūkinės veiklos rūšis, kurioms yra privalomas poveikio aplinkai vertinimas (Poveikio aplinkai vertinimo įstatymo 1 priedas) ir ūkinės veiklos rūšis, kurioms turi būti atliekama atranka dėl poveikio aplinkai vertinimo (Poveikio aplinkai vertinimo įstatymo 2 priedas).

(27) Prie ūkinės veiklos rūšių, kurioms turi būti atliekama atranka dėl poveikio aplinkai vertinimo priskiriama šiluminių elektrinių bei kitų deginimo įrenginių ar kitokių pramoninių įrenginių elektrai, garui gaminti arba vandeniui šildyti įrengimas (kai įrenginių galingumas – mažiau kaip 300 MW, bet daugiau kaip 20 MW).

¹³ Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos 2014 m. kovo 19 d. raštas Nr. R2-820 „Dėl licencijos šilumos tiekimo veiklai“. (bylos 1 tomas, 106-107 lapai).

(28) Pagal Poveikio aplinkai vertinimo įstatymo 2 straipsnio 6 dalį, savivaldybių institucijos laikomos poveikio aplinkai vertinimo subjektais, t. y. nagrinėja poveikio aplinkai vertinimo programas bei ataskaitas ir pagal savo kompetenciją teikia išvadas. Jos taip pat dalyvauja ir atrankoje dėl poveikio aplinkai vertinimo, kurios tikslas nustatyti, ar privaloma atlikti konkrečios planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimą (Poveikio aplinkai įstatymo 7 straipsnio 2 dalis).

(29) Poveikio aplinkai vertinimo įstatymo 8 straipsnio 9 dalis numato, kad jeigu iki poveikio aplinkai programos patvirtinimo savivaldybės, kurios teritorijoje planuojama ūkinė veikla, taryba priima neigiamą motyvuotą sprendimą dėl planuojamos ūkinės veiklos galimybių, poveikio aplinkai procedūros negali būti tęsiamos tol, kol galioja savivaldybės tarybos priimtas sprendimas, išskyrus atvejus, kai planuojama ūkinė veikla yra valstybinės reikšmės ir jos įgyvendinimas numatytas Vyriausybės patvirtintuose valstybės strateginiuose planuose.

(30) Savivaldybės taip pat dalyvauja derinant šilumos ūkio investicinius planus.

(31) Šilumos ūkio įstatymo 35 straipsnis nustato, kad investiciniai planai derinami su savivaldybės taryba jos nustatyta tvarka. Šilumos tiekėjų skundus dėl savivaldybių tarybų sprendimų derinant investicinius planus ne teismo tvarka nagrinėja Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija.

(32) Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos 2009 m. liepos 8 d. nutarimu Nr. O3-96 patvirtintoje Šilumos kainų nustatymo metodikoje investicijų planas suprantamas kaip ilgalaikis šilumos tiekėjo parengtas ir su savivaldybės taryba suderintas dokumentas, kuriame nurodytos planuojamos per bazinių šilumos kainų galiojimo laikotarpį įgyvendinti investicijos, jų įgyvendinimui reikalingos lėšos bei finansavimo šaltiniai.

(33) Šilumos tiekėjų investicijų planų derinimo tvarkos aprašas, patvirtintas Šiaulių miesto savivaldybės tarybos 2009 m. sausio 29 d. sprendimu Nr. T-2¹⁴, reglamentuoja šilumos tiekėjų Šiaulių mieste investicijų planų derinimo tvarką. Šis aprašas yra privalomas visiems šilumos tiekėjams, kurie numato investicijas į naujų energetikos objektų statybą ar veikiančių objektų plėtrą ir rekonstrukciją.

(34) Investicinius planus su savivaldybe turi derinti tik šilumos tiekėjai. Tuo tarpu nepriklausomi šilumos gamintojai investicinius planus derina su Valstybine kainų ir energetikos kontrolės komisija (Energetikos įstatymo 15 straipsnio 3 dalis).

2. Šilumos gamyba ir tiekimas Šiaulių mieste

(35) AB „Šiaulių energija“, kurios pagrindinė veikla šilumos energijos gamyba, centralizuotai tiekiant ją apšildymui ir karšto vandens ruošimui, bei elektros energijos gamybai¹⁵, vienintelė gamina ir tiekia šilumą vartotojams Šiaulių mieste.

(36) Savivaldybė Šiaulių mieste šilumos ūkį tvarko pagal Energijos rūšies parinkimo ir panaudojimo Šiaulių mieste specialųjį planą ir reglamentą, patvirtintą Šiaulių miesto savivaldybės tarybos 2008 m. balandžio 24 d. sprendimu Nr. T-166 „Dėl energijos rūšies parinkimo ir naudojimo Šiaulių mieste specialiojo plano ir reglamento patvirtinimo“ (toliau – 2008 m. Specialusis planas)¹⁶, kuris galioja iki 2015 m. balandžio 24 d.

(37) 2010 m. rugpjūčio 19 d. Savivaldybės taryba priėmė sprendimą Nr. T-245 „Dėl energijos rūšies parinkimo ir panaudojimo Šiaulių mieste specialiojo plano ir reglamento

¹⁴ Šiaulių miesto savivaldybės tarybos 2009 m. sausio 29 d. sprendimas Nr. T-2 „Dėl šilumos tiekėjų investicijų planų derinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“; prieiga per Šiaulių miesto savivaldybės interneto svetainę (Savivaldybės dokumentų paieškos sistema) adresu <http://web.siauliai.lt/aktai/nsdoc.asp?did=9713>.

¹⁵ Savivaldybės administracijos 2014 m. vasario 26 d. raštas Nr. S-584-11 „Dėl paaiškinimų apie Šiaulių miesto šilumos ūkio vystymą“ (bylos 1 tomas, 2 lapas); AB „Šiaulių energija“ interneto svetainėje esanti informacija adresu <http://www.siaulenerg.lt/Apie-bendrove/Bendroves-veikla>.

¹⁶ Energijos rūšies parinkimo ir naudojimo Šiaulių mieste specialiojo plano ir reglamento parengimas; <http://web.siauliai.lt/taktai/v/2008/E0AD6E3B-93F1-41B0-B4CE-BCEF0D6B3479.pdf>.

koregavimo¹⁷, kuriuo nusprendė Šiaulių miesto savivaldybės biudžeto lėšomis atnaujinti 2008 m. Specialųjį planą, kuriame, be kita ko, būtų įvertinta Nacionalinės šilumos ūkio plėtros programa¹⁸.

(38) 2013 m. birželio 20 d. nepriklausomas šilumos gamintojas UAB „GECO – Taika“ laimėjo Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos organizuotą skatinimo kvotų paskirstymo aukcioną¹⁹ gamintojams, naudojantiems biomasę, kurių elektrinių įrengtoji galia yra nuo 30 kW iki 5000 kW. UAB „GECO – Taika“ siekė vykdyti katilinės, esančios V. Bielskio g. 13, Šiauliuose, rekonstrukciją, bei įrengti kogeneracinę jėgainę ir gaminti šilumą Šiaulių mieste²⁰. Šiam tikslui įgyvendinti 2013 m. kovo 19 d. UAB „GECO – Taika“ su AB „GLIUKOZĖ“ sudarė dalies katilinės pastato, esančio V. Bielskio g. 13, Šiauliuose, nuomos sutartį 25 metų laikotarpiui²¹.

(39) 2013 m. rugpjūčio 27 d. UAB „GECO – Taika“ informavo Savivaldybę ir AB „Šiaulių energija“ apie sprendimą statyti kogeneracinę jėgainę bei kreipėsi į Savivaldybę dėl 2008 m. Specialiojo plano koregavimo, t. y. planavimo užduoties 2008 m. Specialiajame plane papildymo, numatant Pareiškėjo planuojamą statyti kogeneracinę jėgainę²². Tačiau Savivaldybė 2013 m. rugsėjo 19 d. atsakė, kad nenumato keisti 2008 m. Specialiojo plano užduoties, kadangi nepriklausomų šilumos gamintojų veiklos galimybės nėra numatytos 2008 m. Specialiajame plane²³.

(40) 2013 m. spalio 3 d. UAB „GECO – Taika“ taip pat kreipėsi į AB „Šiaulių energija“, pasiūlydama savo lėšomis atlikti šilumos tinklų Šiaulių mieste rekonstrukciją, reikalingą planuojamai kogeneracinei jėgainei statyti bei jos prijungimui prie šilumos tinklų užtikrinti²⁴.

(41) AB „Šiaulių energija“ 2013 m. spalio 23 d. raštu nesutiko UAB „GECO – Taika“ išduoti leidimo rekonstruoti šilumos tiekimo vamzdyno atkarpą nuo V. Bielskio g. 13, Šiauliai iki šilumos kameros ŠK 2219-31, siekiant įrengti kogeneracinę jėgainę. AB „Šiaulių energija“ nurodė, kad ji pati yra visiškai pajėgi užtikrinti šilumos vartotojų poreikio patenkinimą, taip pat pasirengusi išvengti bet kokių šilumos gamybos ir tiekimo sutrikimų²⁵.

(42) 2013 m. lapkričio 11 d. Savivaldybė, susipažinusi su UAB „GECO – Taika“ pasiūlymu dėl šilumos tiekimo vamzdyno rekonstrukcijos, pritarė AB „Šiaulių energija“ sprendimui neleisti UAB „GECO – Taika“ rekonstruoti šilumos tiekimo vamzdyno atkarpos nuo V. Bielskio g. 13, Šiauliuose, iki šilumos kameros ŠK 2219-31²⁶.

¹⁷ Savivaldybės tarybos 2010 m. rugpjūčio 19 d. sprendimas Nr. T-245 „Dėl energijos rūšies parinkimo ir panaudojimo Šiaulių mieste specialiojo plano ir reglamento koregavimo“, prieiga per Šiaulių miesto savivaldybės interneto svetainę (Savivaldybės dokumentų paieškos sistema) adresu <http://web.siauliai.lt/aktai/nsdoc.asp?did=12261>.

¹⁸ 2013 m. spalio 31 d. Sprendimo „Dėl naujų šilumos tiekėjų veiklos laikino sustabdymo“ aiškinamasis raštas (bylos 1 tomas, 12 lapas).

¹⁹ Aukcionas – tai teisės gauti skatinimo kvotas ir nustatyti fiksuotus elektros energijos iš atsinaujinančių išteklių tarifus būdas, kai neribojamas didžiausias potencialių dalyvių skaičius konkrečiai elektros energijos iš atsinaujinančių išteklių gamintojų grupei, o teisė gauti skatinimo kvotą suteikiama potencialiam gamintojui ar gamintojams, pasiūliusiems mažiausią pageidaujimą fiksuotą tarifą (Skatinimo kvotų paskirstymo aukcionų nuostatų, patvirtintų Komisijos 2012 m. rugsėjo 21 d. nutarimu Nr. O3-263, 3 punktas).

²⁰ UAB „GECO – Taika“ 2013 m. gruodžio 10 d. pareiškimas Nr. 02-07-42 „Dėl Šiaulių miesto savivaldybės tarybos 2013 m. lapkričio 28 d. sprendimo „Dėl Šiaulių miesto šilumos ūkio vystymo“, ribojančio sąžiningą konkurenciją“ (bylos 1 tomas, 3 lapas).

²¹ UAB „GECO – Taika“ 2014 m. balandžio 3 d. raštas Konkurencijos tarybai (bylos 1 tomas, 96 lapas).

²² UAB „GECO – Taika“ 2013 m. rugpjūčio 27 d. raštas Nr. 02-07-22 „Dėl Šiaulių miesto Energetikos rūšies parinkimo ir panaudojimo specialiojo plano ir reglamento koregavimo“ (bylos 1 tomas, 16-18 lapai).

²³ Šiaulių miesto savivaldybės administracijos 2013 m. rugsėjo 19 d. raštas Nr. S-2626-11 „Dėl energijos rūšies parinkimo ir panaudojimo Šiaulių mieste specialiojo plano koregavimo planavimo užduoties papildymo“ (bylos 1 tomas, 26 lapas).

²⁴ UAB „GECO – Taika“ 2013 m. spalio 3 d. raštas Nr. 02-07-30 „Dėl šilumos tiekimo vamzdyno rekonstrukcijos“ (bylos 1 tomas, 27-28 lapai).

²⁵ AB „Šiaulių energija“ 2013 m. spalio 23 d. raštas Nr. SD-3464 „Dėl AB „Šiaulių energija“ pateikto UAB „GECO – Taika“ 2013 m. spalio 3 d. rašto Nr. 02-07-30“ (bylos 1 tomas, 34-36 lapai).

²⁶ Šiaulių miesto savivaldybės administracijos 2013 m. lapkričio 11 d. raštas Nr. S-3187-11 „Dėl šilumos tiekimo vamzdyno rekonstrukcijos“ (bylos 1 tomas, 37 lapas).

(43) Konkurencijos taryba nustatė, kad kiti nepriklausomi šilumos gamintojai – AB „GLIUKOŽĖ“ ir UAB KLAS – taip pat norėjo, kad jų įrenginiai būtų prijungti prie šilumos perdavimo tinklų Šiaulių mieste. Šioms bendrovėms AB „Šiaulių energija“ 2012 m. išdavė prisijungimo prie veikiančių šilumos perdavimo tinklų sąlygas²⁷, tačiau dėl Savivaldybės priimtų Sprendimų, prijungimo prie šilumos perdavimo tinklų procesai buvo sustabdyti.

3. Savivaldybės tarybos sprendimai, susiję su Šiaulių miesto šilumos ūkio vystymu

3.1. Savivaldybės tarybos 2013 m. lapkričio 28 d. Sprendimas Nr. T-300

(44) Savivaldybės taryba 2013 m. lapkričio 28 d. priėmė Sprendimą Nr. T-300²⁸.

(45) Šiame sprendime nurodyta, kad Savivaldybės taryba jį priėmė vadovaudamasi teisės aktais²⁹, taip pat įgyvendindama Savivaldybės tarybos 2010 m. rugpjūčio 19 d. sprendimą Nr. T-245 „Dėl energijos rūšies parinkimo ir panaudojimo Šiaulių mieste specialiojo plano ir reglamento koregavimo“, atsižvelgdama į 2008 m. Specialaus plano koregavimo įgyvendinimo metu iškilusias problemas, susijusias su nepriklausomų šilumos tiekėjų³⁰ galimu atsiradimu Šiaulių miesto teritorijoje bei prognozuojamas neigiamas ekonomines, socialines, aplinkosaugines pasekmes, taip pat siekdama užtikrinti viešojo intereso gynimą³¹.

(46) 2013 m. lapkričio 28 d. Sprendimu Nr. T-300 Savivaldybės taryba nusprendė:

„1. Sustabdyti Savivaldybės administracijos dalyvavimą procedūrose, susijusiose su šilumos ūkio vystymu bei plėtra Šiaulių miesto savivaldybės teritorijoje, kiek tai nenumatyta dabar galiojančiame specialiajame Šiaulių miesto savivaldybės teritorijos plane iki kol įstatymų nustatyta tvarka bus patvirtinta Nacionalinė šilumos ūkio plėtros programa.

2. Netvirtinti naujo Energijos rūšies parinkimo ir panaudojimo Šiaulių mieste specialiojo plano ir reglamento iki įstatymų nustatyta tvarka bus patvirtinta Nacionalinė šilumos ūkio plėtros programa.

3. Šio sprendimo 1 punktu nustatytų apribojimų netaikyti Šiaulių miesto šilumos ūkio subjektų investicinių planų sprendinių atžvilgiu, kai tokie investiciniai planai yra suderinti su Šiaulių miesto savivaldybės taryba.“

(47) Savivaldybės tarybos sprendimas 2014 m. lapkričio 20 d. buvo papildytas 4 punktu³²:

²⁷ AB „Šiaulių energija“ 2012 m. liepos 17 d. raštas Nr. SD-11-2340 „AB „GLIUKOŽĖ“ 20 MW galios katilinės Bielskio g. 13, Šiauliuose, sujungimo su veikiančiu šilumos perdavimo tinklu projektavimo sąlygos“ (bylos 1 tomas, 19-20 lapai); AB „Šiaulių energija“ 2012 m. spalio 3 d. raštas Nr. SD-11-3005 (4. 5) „UAB KLAS katilinės Daubos g. 1F, Šiauliuose, prisijungimo prie veikiančių šilumos perdavimo tinklų sąlygos“ (bylos 2 tomas, 83 lapas); AB „Šiaulių energija“ 2014 m. spalio 17 d. raštas Nr. SD-2654 „Dėl informacijos pateikimo“ (bylos 2 tomas, 45 lapas).

²⁸ Bylos 1 tomas, 8 lapas, prieiga per Šiaulių miesto savivaldybės interneto svetainę (Savivaldybės dokumentų paieškos sistema) adresu <http://web.siauliai.lt/aktai/nsdoc.asp?did=20444>.

²⁹ Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 6 straipsnio 19 ir 30 punktais, 16 straipsnio 3 dalies 8 punktu ir 7 punktu, 4 dalimi, Šilumos ūkio įstatymo 2 straipsnio 43 dalimi, 49 dalimi, 3 straipsnio 1 dalimi, 8 straipsnio 1 dalimi, 3 dalimi, 5 dalimi ir 6 dalimi, 35 straipsniu, Šilumos ūkio įstatymo 2, 3, 7, 8, 10, 32 straipsnių pakeitimo ir papildymo ir Įstatymo papildymo 8-1 straipsniu įstatymo 8 straipsnio 5 dalimi ir 6 dalimi, Energetikos ministro ir Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos ministro 2001 m. sausio 24 d. įsakymu Nr. 1-10/D1-61 „Dėl infrastruktūros plėtros (šilumos, elektros, dujų, naftos tiekimo tinklų) specialiųjų planų rengimo taisyklių patvirtinimo“.

³⁰ Savivaldybė raštuose, pateiktuose Konkurencijos tarybai, atskirais atvejais naudoja tiek nepriklausomų šilumos gamintojų, tiek ir nepriklausomų šilumos tiekėjų sąvokas. Tačiau, atsižvelgus į tai, kad 2013 m. lapkričio 28 d. Sprendimo Nr. T-300 1 punktą ir 2013 m. lapkričio 28 d. Sprendimas Nr. T-123 yra taikomi nepriklausomų šilumos gamintojų, kaip jie suprantami Šilumos ūkio įstatymo 2 straipsnio 20 dalyje, atžvilgiu, Savivaldybės pateikti paaiškinimai dėl nepriklausomų šilumos tiekėjų suprantami kaip paaiškinimai dėl nepriklausomų šilumos gamintojų patekimo į rinką.

³¹ Savivaldybės 2014 m. sausio 15 d. raštas Nr. S-119-11 (bylos 1 tomas, 42-45 lapai).

³² Sprendimas Nr. T-300 papildytas 4 punktu Savivaldybės tarybos 2014 m. lapkričio 20 d. sprendimu Nr. T-359 „Dėl Šiaulių miesto savivaldybės tarybos 2013 m. lapkričio 28 d. sprendimo Nr. T-300 „Dėl Šiaulių miesto šilumos ūkio vystymo“ pakeitimo“ prieiga per Šiaulių miesto savivaldybės interneto svetainę (Savivaldybės dokumentų paieškos sistema) adresu <http://web.siauliai.lt/aktai/nsdoc.asp?did=24090>.

„4. Netaikyti Šiaulių miesto savivaldybės administracijai šio sprendimo 1 punkte nustatytų apribojimų įgyvendinant projektą „Energijos rūšies parinkimo ir panaudojimo Šiaulių mieste specialiojo plano ir reglamento atnaujinimas“ ir vykdant šį projektą pasirašytą Specialiojo plano rengimo paslaugų viešojo pirkimo–pardavimo 2013 m. balandžio 30 d. sutartį Nr. SŽ-497 su UAB „COWI Lietuva“.

(48) Taigi 2013 m. lapkričio 28 d. Sprendimo Nr. 300 1 punktu buvo sustabdytas Savivaldybės administracijos dalyvavimas visų lygmenų ir pobūdžių procedūrose, susijusiose su šilumos ūkio vystymu ir plėtra Savivaldybės teritorijoje, jei tai nenumatyta galiojančiame 2008 m. Specialiajame plane, iki to laiko, kol įstatymų nustatyta tvarka bus patvirtinta Nacionalinė šilumos ūkio plėtros programa ir naujas šilumos ūkio specialusis planas. Savivaldybės teigimu, priėmus Nacionalinę šilumos ūkio plėtros programą, Savivaldybė specialiuosius planus gali priimti per 12 mėnesių nuo šios programos patvirtinimo, todėl norint išvengti šilumos ūkio specialiojo plano keitimo antrą kartą 2013 m. lapkričio 28 d. Sprendimo Nr. T-300 2 punktu buvo nuspręsta atidėti naujo specialiojo plano tvirtinimą³³.

(49) Dėl Savivaldybės tarybos 2013 m. lapkričio 28 d. Sprendimo Nr. T-300 1 punkto, UAB „GECO – Taika“ nebuvo leista atlikti veiksmų, būtinų norint pradėti teikti šilumos gamybos paslaugas Šiaulių mieste, pavyzdžiui, atlikti poveikio aplinkai vertinimą, kurio metu Savivaldybės administracija teiktų išvadą dėl planuojamos ūkinės veiklos galimumo konkrečioje savivaldybės miesto teritorijoje; gauti specialiuosius architektūros reikalavimus katilinių statybai bei statybos leidimą, kuriuos išduotų Savivaldybės administracija; parengti žemės sklypo detalųjį planą, kuris turėtų būti patvirtintas Savivaldybės tarybos arba administracijos direktoriaus sprendimu³⁴.

(50) Kitiems nepriklausomiems šilumos gamintojams dėl Savivaldybės tarybos 2013 m. lapkričio 28 d. Sprendimo Nr. T-300 1 punkto taip pat neleista atlikti veiksmų, susijusių su ūkinės veiklos vykdymu Šiaulių mieste. Nepriklausomam šilumos gamintojui UAB KLAS Savivaldybės administracija 2013 m. nurodė, kad bendrovės veikla yra negalima iki bus patvirtinta Nacionalinė šilumos ūkio plėtros programa ir pakoreguotas 2008 m. Specialusis planas, taip pat nesudarė galimybės eksponuoti poveikio aplinkai vertinimo ataskaitos Savivaldybės patalpose bei suderinti viešo visuomenės supažindinimo su ataskaita laiką³⁵. AB „GLIUKOZĖ“ paprašius AB „Šiaulių energija“ pakeisti prisijungimo prie šilumos tinklų tašką, AB „Šiaulių energija“ 2013 m. nurodė, jog neturi galimybės spręsti klausimų, susijusių su nepriklausomų šilumos gamintojų plėtra Savivaldybės teritorijoje, kol nebus patvirtinta Nacionalinė šilumos ūkio plėtros programa³⁶.

(51) Savivaldybės taryba 2013 m. sausio 31 d. sprendimu Nr. T-2 pritarė AB „Šiaulių energija“ investicijų projektui „Pietinės katilinės rekonstravimas įrengiant 20 MW galios biokuro katilinę Pramonės g. 10, Šiauliuose“, kurio investicijų suma yra iki 20 milijonų litų³⁷. Atsižvelgiant į tai, kad AB „Šiaulių energija“ buvo suderinusi investicinius planus su Savivaldybės taryba, jos atžvilgiu vadovaujantis nebuvo taikomi 2013 m. lapkričio 28 d. Sprendimo Nr. T-300 1 punkte numatyti apribojimai, ir 2014 m. kovo 12 d. AB „Šiaulių energija“ buvo išduotas statybos leidimas Pietinės katilinės rekonstrukcijai³⁸. Taigi, skirtingai nei nepriklausomų šilumos gamintojų atveju, Savivaldybė, vadovaudamasi 2013 m. lapkričio 28 d. Sprendimo Nr. T-300 3 punktu tęsė dalyvavimą AB „Šiaulių energija“ įgyvendinant investicinį projektą.

³³ Savivaldybės administracijos 2014 m. vasario 26 d. raštas Nr. S-584-11 (bylos 1 tomas, 82-87 lapai).

³⁴ UAB „GECO – Taika“ 2013 m. gruodžio 10 d. pareiškimas Nr. 02-07-42 „Dėl Šiaulių miesto savivaldybės tarybos 2013 m. lapkričio 28 d. sprendimo „Dėl Šiaulių miesto šilumos ūkio vystymo“, ribojančio sąžiningą konkurenciją“ (bylos 1 tomas, 2 - 3 lapai).

³⁵ Savivaldybės administracijos 2013 m. gruodžio 18 d. raštas Nr. S-3581-11 „Dėl poveikio aplinkai vertinimo ataskaitos“ (bylos 2 tomas, 134 lapas)..

³⁶ AB „Šiaulių energija“ 2013 m. gruodžio 4 d. raštas Nr. SD-3958 „Dėl projektavimo sąlygų pakeitimo“ (bylos 2 tomas, 110 lapas).

³⁷ Bylos 2 tomas, 122 lapas.

³⁸ Savivaldybės administracijos 2014 m. kovo 12 d. leidimas Nr. LNS-61-140312-00045 statyti naują statinį/rekonstruoti statinį/atnaujinti (modernizuoti) pastatą (bylos 2 tomas, 125-126 lapai).

(52) Dėl 2013 m. lapkričio 28 d. Sprendime Nr. T-300 priėmimo aplinkybių Savivaldybė nurodė, kad pagal Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymą, savarankiškos Savivaldybės tarybos funkcijos yra teritorijų planavimas bei šilumos ūkio organizavimas, atsižvelgiant į tai ji priėmė minėtą sprendimą. Savivaldybės teigimu, Šilumos ūkio įstatymo 10 straipsnyje nėra aptartos nepriklausomų šilumos gamintojų atsiradimo sąlygos ir būdai. Todėl nepriklausomų šilumos gamintojų pateikimas į rinką turi būti aptartas 2008 m. Specialiajame plane, tačiau jame nėra numatytos nei nepriklausomų šilumos gamintojų galimos vietos šilumos šaltiniams, nei jų investicijos į miesto šilumos ūkį. Savivaldybės nuomone, neparengus naujo specialiojo plano, kuriame būtų pateikti Nacionalinėje šilumos ūkio plėtros programoje numatyti sprendiniai ir priemonės, nepriklausomų šilumos gamintojų veikla Šiaulių miesto šilumos ūkyje gali būti problemiška ir ilgalaikėje perspektyvoje sukelti neigiamų padarinių šilumos vartotojams dėl neprognozuojamo šilumos kainų augimo. Be to, Savivaldybės teigimu, AB „Šiaulių energija“ dėl susidariusios situacijos gali bankrutuoti, o Savivaldybė patirtų didelius nuostolius³⁹.

(53) Savivaldybė taip pat nurodė, kad 2012 metų liepos mėnesį AB „Šiaulių energija“ baigė vykdyti projektą „Šiaulių termofikacinės elektrinės projektavimas ir statyba“. Savivaldybės teigimu, norint, jog šis projektas atsipirktų, būtina nepertraukiama šilumos gamyba ištisus metus. Taip pat pažymėjo, kad šilumos vartotojų nauda turi būti prioritetinė lyginant su privačių investuotojų nauda, todėl pirmenybė turėtų būti teikiama šilumos tiekėjo (t. y. AB „Šiaulių energija“) kogeneracinių įrenginių panaudojimui lyginant su nepriklausomų šilumos gamintojų įrenginiais⁴⁰.

(54) Iki 2013 m. AB „Šiaulių energija“ investavo 132 milijonų litų (38 229 842 eurų) Europos Sąjungos ir savo lėšų į įrangos ir šilumos tiekimo tinklų atnaujinimą. Ji 2013 m. lapkričio 28 d. Sprendimo Nr. T-300 priėmimo metu buvo pasirengusi, o dabar investuoja dar apie 32 milijonus litų (9 267 840 eurų), kas, Savivaldybės teigimu, sudarys poreikį investicijų grąžai ir suteiks akivaizdžią naudą visuomenei. Todėl, kaip nurodė Savivaldybė, 2013 m. lapkričio 28 d. Sprendimo Nr. T-300 apribojimai netaikomi AB „Šiaulių energija“ atžvilgiu⁴¹.

(55) Konkurencijos taryba kreipėsi į Energetikos ministeriją dėl savivaldybių veiksmų, susijusių su Nacionalinės šilumos ūkio plėtros programos patvirtinimu. Energetikos ministerijos nuomone, šilumos ūkio specialieji planai ir šilumos gamybos įrenginių plėtros ir (ar) modernizavimo projektai turėtų atitikti tvirtinamą Nacionalinę šilumos ūkio plėtros programą. Kol Nacionalinė šilumos ūkio plėtros programa nėra patvirtinta, savivaldybės turėtų susilaikyti priimti skubotus sprendimus, galinčius lemti konkrečių projektų vykdymo pradžią⁴².

3.2. Savivaldybės tarybos 2014 m. balandžio 24 d. Sprendimas Nr. T-123

(56) 2013 m. lapkričio 26 d. Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Šiaulių regiono aplinkos apsaugos departamentas UAB „GECO – Taika“ pateikė išvadą, jog kogeneracinės jėgainės įrengimui, rekonstruojant esamą katilinę, yra privalomas ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimas, kadangi dauguma poveikio aplinkai vertinimo subjektų, įskaitant ir Savivaldybės administraciją, pasisakė dėl poreikio atlikti poveikio aplinkai vertinimą⁴³.

(57) Nors Savivaldybės taryba 2013 m. lapkričio 28 d. priėmė Sprendimą Nr. T-300, kuriuo sustabdė Savivaldybės administracijos dalyvavimą procedūrose, susijusiose su šilumos ūkio

³⁹ Savivaldybės administracijos 2014 m. vasario 26 d. raštas Nr. S-584-11 (bylos 1 tomas, 82-87 lapai).

⁴⁰ Savivaldybės administracijos 2014 m. kovo 18 d. raštas Nr. S-807-11 „Dėl informacijos pateikimo (bylos 1 tomas 89-90 lapai).

⁴¹ Savivaldybės administracijos 2014 m. spalio 17 d. raštas Nr. S-3300 „Dėl informacijos pateikimo“ (bylos 2 tomas, 123-124 lapai).

⁴² Energetikos ministerijos 2014 m. rugpjūčio 20 d. raštas Nr. (19.3-19)3-2565 „Dėl Šiaulių miesto šilumos ūkio vystymo“ (bylos 2 tomas, 3-24 lapai).

⁴³ Aplinkos ministerijos Šiaulių regiono aplinkos apsaugos departamento 2013 m. lapkričio 26 d. raštas Nr. (4)SR-S-2890(7.1) Galutinė atrankos išvada dėl UAB „GECO-Taika“ biokuru kūrenamos kogeneracinės jėgainės įrengimo, rekonstruojant esamą katilinę, poveikio aplinkai vertinimo (bylos 1 tomas, 38-40 lapai).

vystymu bei plėtra Šiaulių miesto savivaldybės teritorijoje, 2014 m. balandžio 8 d. UAB „GECO-Taika“ pateikė viešam svarstymui poveikio aplinkai vertinimo programą⁴⁴.

(58) 2014 m. balandžio 24 d. Sprendime Nr. T-123 nurodyta, kad, vadovaudamasi teisės aktais⁴⁵ ir įgyvendindama 2013 m. lapkričio 28 d. Sprendimą Nr. T-300 bei siekdama užtikrinti viešojo intereso gynimą, Savivaldybės taryba nusprendė⁴⁶:

„1. Nepritarti uždarnosios akcinės bendrovės „GECO-Taika“ planuojamai ūkinei veiklai – biokuro kogeneracinės jėgainės įrengimui, rekonstruojant esamą katilinę V. Bielskio g. 13, Šiauliuose, kol bus patvirtinta Nacionalinė šilumos ūkio plėtros programa, kiti ją lydintys teisės aktai, kuriuose nustatytos ilgalaikės ir kompleksinės šilumos gamybos, bendros šilumos ir elektros energijos gamybos (kogeneracijos), šilumos perdavimo plėtros ir modernizavimo veiklos kryptys bei įgyvendinimo priemonės Šiaulių miesto savivaldybės teritorijoje, ir atitinkami Šiaulių miesto savivaldybės tarybos sprendimai.

2. Nepritarti galiojančiame Šiaulių miesto šilumos ūkio specialiajame plane ir reglamente nenumatytų šilumos gamintojų, ketinančių tiekti šilumos energiją į Šiaulių miesto centralizuotas šilumos tiekimo sistemas, poveikio aplinkai vertinimo ataskaitoms, kol bus patvirtinta Nacionalinė šilumos ūkio plėtros programa, kiti ją lydintys teisės aktai, kuriuose nustatytos ilgalaikės ir kompleksinės šilumos gamybos, šilumos perdavimo plėtros ir modernizavimo veiklos kryptys bei įgyvendinimo priemonės Šiaulių miesto savivaldybės teritorijoje, ir atitinkami Šiaulių miesto savivaldybės tarybos sprendimai.“

(59) Taigi, Savivaldybės tarybos 2014 m. balandžio 24 d. Sprendimu Nr. T-123 iš esmės buvo sustabdytas poveikio aplinkai vertinimo procesas nepriklausomų šilumos gamintojų atžvilgiu. UAB „GECO – Taika“, pateikus viešam svarstymui poveikio aplinkai vertinimo programą, nebuvo pritarta šios bendrovės planuojamai ūkinei veiklai. Tuo tarpu kitų nepriklausomų šilumos gamintojų atžvilgiu, nuspręsta nepritarti kitam poveikio aplinkai vertinimo proceso etapui – poveikio aplinkai vertinimo ataskaitoms. Pavyzdžiui, Savivaldybė informavo UAB KLAS, kad nepritaria bendrovės poveikio aplinkai vertinimo ataskaitai ir planuojamai ūkinei veiklai, dėl ko UAB KLAS, negalėjo pabaigti poveikio aplinkai vertinimo procedūrų ir pradėti biokuro katilinės statybų⁴⁷.

(60) Savivaldybė Konkurencijos tarybai paaiškino, kad minėtas sprendimas priimtas, atsižvelgus į tai, jog nepriklausomų šilumos gamintojų planuojama ūkinė veikla neatitinka šiuo metu galiojančio 2008 m. Specialiojo plano, nes nėra jame numatyta. Be to, nebuvo patvirtinta Nacionalinė šilumos ūkio plėtros programa ir kiti teisės aktai, reglamentuojantys šilumos ūkio tvarkymą Savivaldybės teritorijoje. Savivaldybės teigimu, šiuo sprendimu, siekiama užtikrinti viešojo intereso gynimą bei išvengti galimų šilumos ūkio plėtros Šiaulių mieste neatitikimų Nacionalinei šilumos ūkio plėtros programai. Tuo tarpu teisė priimti tokio pobūdžio sprendimus Savivaldybės tarybai suteikta Poveikio aplinkai vertinimo įstatymo 8 straipsnio 9 dalimi⁴⁸.

4. Tyrimo išvados ir dėl jų gauti paaiškinimai

(61) Konkurencijos taryboje atlikto tyrimo išvados buvo išdėstytos Konkurencijos tarybos Viešųjų subjektų priežiūros skyriaus 2014 m. gruodžio 23 d. pranešime apie atliktą tyrimą Nr. 5S-19/2014 (toliau – Pranešimas)⁴⁹. Pranešime nurodyta, kad Savivaldybės taryba Sprendimais: 2013 m. lapkričio 28 d. Sprendimo Nr. T-300 1 bei 3 punktais ir 2014 m. balandžio 24 d. Sprendimu Nr. T-123 panaikindama galimybę nepriklausomiems šilumos gamintojams patekti į Šiaulių miesto

⁴⁴ Bylos 1 tomas, 114-129 lapai.

⁴⁵ Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo 8 straipsnio 9 dalimi, Vietos savivaldos įstatymo 6 straipsnio 19 ir 30 punktais, 16 straipsnio 3 dalies 8 ir 7 punktais, 4 dalimi, Šilumos ūkio įstatymo 2 straipsnio 43 ir 49 dalimis, 3 straipsnio 1 dalimi, 8 straipsnio 1 dalimi.

⁴⁶ Bylos 1 tomas, 128a lapas.

⁴⁷ UAB KLAS 2014 m. spalio 17 d. raštas Nr. KLS-2014/003 „Dėl informacijos pateikimo“ (bylos 2 tomas, 130 lapas)

⁴⁸ Savivaldybės administracijos 2014 m. rugsėjo 15 d. raštas Nr. S-2901-11 „Dėl informacijos pateikimo“ (bylos 2 tomas, 28 – 29 lapai).

⁴⁹ Bylos 3 tomas, 88-114 lapai.

šilumos gamybos rinką iki kol bus patvirtinta Nacionalinė šilumos ūkio plėtros programa ir parengtas naujas Šiaulių miesto šilumos ūkio specialusis planas, privilegijavo AB „Šiaulių energija“ ir sukūrė skirtingas konkurencijos sąlygas atitinkamoje rinkoje konkuruojantiems ūkio subjektams bei tokiu būdu Savivaldybė galėjo pažeisti Konkurencijos įstatymo 4 straipsnį.

(62) Vadovaujantis Konkurencijos įstatymo 29 straipsnio 1 ir 2 dalimis, Savivaldybė, Pareiškėjas ir suinteresuoti asmenys: AB „Šiaulių energija“ ir UAB KLAS buvo supažindinti su tyrimo išvadomis, informuoti apie galimybę susipažinti su bylos medžiaga bei pateikti savo nuomonę dėl tyrimo išvadų⁵⁰.

(63) Savivaldybė raštu pateiktuose 2015 m. sausio 20 d. paaiškinimuose dėl tyrimo išvadų⁵¹ nurodė, jog nesutinka su Pranešime padarytomis išvadomis.

(64) Savivaldybė pažymėjo, kad priimant Sprendimus rėmėsi Vietos savivaldos įstatymo nuostatomis, numatančiomis savivaldybei teisę organizuoti šilumos ir geriamojo vandens tiekimą ir nuotekų tvarkymą, taip pat teritorijų planavimą. Savivaldybė nurodė, jog taip pat vadovavosi galiojančiu 2008 m. Specialiuoju planu, kuriame nebuvo numatytos nepriklausomų šilumos gamintojų gamybos šaltinių vietos, o 2008 m. Specialiojo plano rengimo metu Šiauliuose nebuvo potencialių nepriklausomų šilumos gamintojų. Savivaldybės nuomone, kadangi UAB „GECO-Taika“ planuojama ūkinė veikla nėra numatyta 2008 m. Specialiajame plane, ji negali būti vykdoma. Savivaldybė taip pat nurodė, kad naujo šilumos ūkio specialiojo plano rengimą tęsti sukliudė nauja Šilumos ūkio įstatymo redakcija, įtvirtinusi šilumos ūkio specialiojo plano sąvoką. Todėl siekiant parengti šilumos ūkio specialųjį planą, kuris atitiktų Šilumos ūkio įstatymo nuostatas, buvo priimtas 2013 m. lapkričio 28 d. Sprendimas Nr. T-300, kuriuo laikinai sustabdyti šilumos ūkio plėtros procesai iki Nacionalinės šilumos ūkio plėtros programos patvirtinimo.

(65) Savivaldybė nurodė, kad Sprendimai yra laikini ir priklauso nuo Nacionalinės šilumos ūkio plėtros programos patvirtinimo. Savivaldybė taip pat nurodė, kad Sprendimų priėmimą lėmė ir siekis išvengti žalos visuomenės interesui. AB „Šiaulių energija“ jau yra investavusi į įrangos ir šilumos tiekimo tinklų atnaujinimą, kas lemia investicijų grąžą bei dėl ko sumažės šilumos kaina ir tai suteiks akivaizdžią naudą visuomenei. Savivaldybės nuomone, dėl UAB „GECO-Taika“ veiklos gali būti iškreipta konkurencija, nes UAB „GECO-Taika“ turi aukštesnę elektros energijos supirkimo tarifą nei AB „Šiaulių energija“, todėl antrinį produktą – šilumą – gali parduoti ir mažesne kaina, kompensuojant sąnaudas iš elektros energijos tarifo.

(66) Pareiškėjas ir suinteresuoti asmenys paaiškinimų raštu dėl tyrimo išvadų nepateikė.

(67) 2015 m. kovo 12 d. įvyko Konkurencijos tarybos posėdis, kurio metu buvo išklaustyti Pareiškėjo ir Savivaldybės atstovų žodiniai paaiškinimai⁵².

(68) Pareiškėjo UAB „GECO-Taika“ atstovas nurodė, jog pritaria tyrimo išvadoms bei papildomai pažymėjo, kad Savivaldybė yra pagrindinis šilumos tiekėjo AB „Šiaulių energija“ akcininkas, todėl ji suinteresuota apsaugoti šilumos gamybos rinką nuo kitų dalyvių – nepriklausomų šilumos gamintojų, nes Savivaldybė pateiktuose paaiškinimuose pati nurodė, jog dėl nepriklausomų šilumos gamintojų atėjimo, gali kilti neigiamos pasekmės AB „Šiaulių energija“. Pažymėjo, jog Nacionalinės šilumos ūkio plėtros programos nebuvimas nėra teisėtas pagrindas Savivaldybei priimti ginčijamus Sprendimus, nes galioja kiti teisės aktai, kurie skatina konkurenciją šilumos gamybos rinkoje.

(69) Savivaldybės atstovai palaikė Savivaldybės raštu pateiktuose paaiškinimuose išdėstytus argumentus bei papildomai pažymėjo, kad AB „Šiaulių energija“ aptarnaujama veiklos teritorija užima 96 proc. Šiaulių miesto teritorijos, todėl nepriklausomiems šilumos gamintojams nėra galimybių aptarnauti Savivaldybės teritorijos. Pažymėjo, kad Savivaldybės sprendimai yra apriboti laike, t. y. tik kol bus patvirtinta Nacionalinė šilumos ūkio plėtros programa ir priimtas naujas šilumos ūkio specialusis planas, kadangi šiuo metu galiojantis teisinis reguliavimas nenumato

⁵⁰ Konkurencijos tarybos 2014 m. gruodžio 31 d. raštai (bylos 3 tomas, 55-62 lapai).

⁵¹ Bylos 3 tomas, 74-84 lapai.

⁵² Konkurencijos tarybos bylos nagrinėjimo posėdžio 2014 m. kovo 16 d. protokolas Nr. 4S-8/2015 (bylos 3 tomas 115-125 lapai).

galimybių nepriklausomiems šilumos gamintojams teikti paslaugas Šiaulių mieste. Taip pat Savivaldybės atstovai pažymėjo, jog dėl nepriklausomų šilumos gamintojų teikiamų paslaugų, šilumos kaina gali padidėti, tuo tarpu AB „Šiaulių energija“ jau yra investavusi į šilumos ūkį, kas lemia mažesnes kainas vartotojams.

Konkurencijos taryba k o n s t a t u o j a :

(70) Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas reikalavimas viešojo administravimo subjektams, vykdant pavestus uždavinius, susijusius su ūkinės veiklos reguliavimu, užtikrinti sąžiningos konkurencijos laisvę.

(71) Vadovaujantis Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio 2 dalimi, viešojo administravimo subjektų priimti teisės aktai ar kiti sprendimai vertinami kaip Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio pažeidimas, kai nustatoma šių aplinkybių visuma:

- (a) viešojo administravimo subjekto teisės aktas ar kitoks sprendimas teikia privilegijas arba diskriminuoja atskirus ūkio subjektus ar jų grupes;
- (b) dėl tokio sprendimo atsiranda ar gali atsirasti konkurencijos sąlygų skirtumų atitinkamoje rinkoje konkuruojantiems ūkio subjektams;
- (c) skirtingos konkurencijos sąlygos nėra lemtos Lietuvos Respublikos įstatymų reikalavimų vykdymo.

(72) Siekiant įvertinti, ar dėl Savivaldybės tarybos Sprendimų atsiranda ar gali atsirasti konkurencijos sąlygų skirtumų atitinkamoje rinkoje konkuruojantiems ūkio subjektams, bei tai, ar vieniems ūkio subjektams suteikiamos privilegijos kitų ūkio subjektų atžvilgiu, svarbu nustatyti, kokiai atitinkamai rinkai Savivaldybės Sprendimai daro įtaką, bei ar yra kitų atitinkamas paslaugas teikiančių ar galinčių teikti ūkio subjektų.

5. Atitinkamos rinkos apibrėžimas ir jos dalyviai

(73) Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (toliau – LVAT) yra nurodęs, kad, nagrinėjant galimą Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio reikalavimų pažeidimą, rinkos apibrėžimo detalumas yra svarbus tiek, kiek jis leidžia įvertinti, ar konkretus viešojo administravimo subjekto sprendimas nepažeidžia Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio nuostatų. Pakanka nustatyti, jog ūkio subjektai konkuruoja ar galėtų konkuruoti nesant diskriminacinių ir sąžiningos konkurencijos sąlygų neatitinkančių ribojimų, t. y. rinkos apibrėžimui yra taikomi specifiniai, minimalūs reikalavimai, laikantis sąlygos, jog yra įmanoma nustatyti, kad yra ūkio subjektų, kurių atžvilgiu yra ar gali būti sudaromos skirtingos konkurencijos sąlygos⁵³.

(74) Pagal Konkurencijos įstatymo 3 straipsnio 1, 3 ir 12 dalis, atitinkama rinka yra tam tikros prekės rinka tam tikroje geografinėje teritorijoje, atitinkamai, prekės rinka apibrėžiama kaip visuma prekių, kurios pirkėjų požiūriu yra tinkamas pakaitalas viena kitai pagal jų savybes, naudojimą ir kainas, o geografinė rinka – teritorija, kurioje visi ūkio subjektai susiduria su iš esmės panašiomis konkurencijos sąlygomis tam tikroje prekės rinkoje ir kuri, atsižvelgiant į tai, gali būti atskiriama nuo gretimų teritorijų. Atitinkamos rinkos apibrėžimas detalizuojamas Konkurencijos tarybos paaiškinimuose dėl atitinkamos rinkos apibrėžimo, patvirtintais Konkurencijos tarybos 2000 m. vasario 24 d. nutarimu Nr. 17 „Dėl Konkurencijos tarybos paaiškinimų dėl atitinkamos rinkos apibrėžimo“.

(75) Kaip nustatyta nutarimo 3 dalyje, nagrinėjami Savivaldybės tarybos Sprendimai: 2013 m. lapkričio 28 d. Sprendimas Nr. T-300 ir 2014 m. balandžio 24 d. Sprendimas Nr. T-123 yra

⁵³ LVAT 2010 m. gegužės 21 d. nutartis administracinėje byloje A⁵⁰²-539/2010, *Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija ir Žuvininkystės departamentas prie Žemės ūkio ministerijos. v Konkurencijos taryba.*; 2012 m. gegužės 30 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁸⁵⁸-1484/2012, *Trakų rajono savivaldybės administracija ir UAB „Komunalinių įmonių kombinatas“ v Konkurencijos taryba.*

susiję su nepriklausomų šilumos gamintojų siekiu pradėti gaminti ir parduoti šilumos energiją Šiaulių mieste ja aprūpinant vartotojus.

(76) Su nepriklausomais šilumos gamintojais susijusius teisinius santykius reglamentuoja Šilumos ūkio įstatymas, Energetikos įstatymas, Atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymas bei poįstatyminiai teisės aktai.

(77) Kaip matyti iš nutarimo 1.1 ir 1.2 dalyse pateiktos informacijos, aprūpinimo šiluma sistemą sudaro organizacinis-techninis kompleksas, skirtas gaminti ir tiekti šilumą vartotojams, kurį valdo šilumos tiekėjas ir kuris susideda iš šilumos perdavimo tinklo bei vieno ar daugiau prie tinklo prijungtų šilumos gamintojų. Remiantis Šilumos ūkio įstatymu, nepriklausomas šilumos gamintojas – asmuo, gaminantis ir parduodantis šilumą ir (ar) karštą vandenį šilumos tiekėjui arba, turėdamas šilumos tiekimo licenciją, – vartotojui. Taigi, jei konkrečioje teritorijoje veikia licenciją turintis šilumos tiekėjas, nepriklausomi šilumos gamintojai pagamintą šilumą parduoda šilumos tiekėjui, kuris ją perduoda vartotojams. Šilumą gali gaminti ir pats šilumos perdavimo tinklus valdantis šilumos tiekėjas. Nagrinėjamu atveju šilumos tiekėjas AB „Šiaulių energija“ vartotojams tiekia savo pagamintą šilumą (nutarimo (35) pastraipa).

(78) Šilumos ūkio įstatymas numato, kad nepriklausomų šilumos gamintojų šilumos tiekėjui parduodama šiluma turi būti gaminama naudojant atitinkamas kuro rūšis, turi atitikti nustatytus kokybės, tiekimo patikimumo, aplinkos apsaugos reikalavimus. Atitinkamai tiek šiame įstatyme, tiek Atsinaujinančių išteklių energetikos įstatyme yra numatyta galimybė, o tam tikrais atvejais ir pareiga šilumos tiekėjui supirkti nepriklausomų šilumos gamintojų pagamintą šilumą, nepriklausomai nuo to, ar pats šilumos tiekėjas gamina šilumą ar ne. Tam, kad nepriklausomi šilumos gamintojai galėtų parduoti savo pagamintą šilumą šilumos tiekėjui, šilumos tiekėjas privalo teisės aktų nustatyta tvarka ir sąlygomis prijungti nepriklausomų šilumos gamintojų šilumos įrenginius prie šilumos perdavimo tinklo. Be to, Šilumos ūkio įstatymo 10 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad iš nepriklausomų šilumos gamintojų superkama šiluma negali būti brangesnė negu šilumos tiekėjo palyginamosios šilumos gamybos sąnaudos. Taigi, ir kainos prasme, ypač ją vertinant galutinių šilumos vartotojų požiūriu, nepriklausomų šilumos gamintojų pagaminta šiluma ir šilumos tiekėjo pagaminta šiluma laikytinos pakeičiamomis, o šilumos vartotojai atsiskaito su šilumos tiekėju vienodomis sąlygomis ir vienodais principais nustatytais kainomis, nepriklausomai nuo šilumos gamybos šaltinio.

(79) Šios aplinkybės rodo, kad šiluma, nepriklausomai nuo to, ar ją gamina nepriklausomi šilumos gamintojai ar pats šilumos tiekėjas, gali būti šilumos perdavimo tinklu centralizuotai tiekiamas šilumos vartotojams už tą pačią centralizuotai teikiamas šilumos kainą. Todėl nagrinėjamu Savivaldybės tarybos Sprendimų atitikties Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio reikalavimams vertinimo tikslais, prekės rinka apibrėžiama kaip šilumos, skirtos parduoti šilumos perdavimo tinklu vartotojams, gamyba, nepriklausomai nuo to, ar ją gamina nepriklausomi šilumos gamintojai ar pats šilumos tiekėjas.

(80) Pagal Šilumos ūkio įstatymo nuostatas, savivaldybės, atsižvelgdamos į specialiuosius planus, organizuoja šilumos ūkį savivaldybės teritorijoje. Be to, aprūpinimo šiluma sistema, susidedanti iš šilumos perdavimo tinklo bei vieno ar daugiau prie tinklo prijungtų šilumos gamintojų, yra skirta tiekti šilumą ir karštą vandenį tik tam tikroje teritorijoje.

(81) Galiojančiame Šiaulių miesto 2008 m. Specialiajame plane šilumos ūkio specialiojo planavimo objektas yra Savivaldybės teritorija bei jos dalys su inžinerinės infrastruktūros sistema vartotojams aprūpinti šiluma jų pastatų šildymui ir karštam vandeniui ruošti.

(82) Taigi, nagrinėjamu atveju aprūpinimo šiluma sistema skirta aptarnauti Šiaulių miesto vartotojus, kur pagamintą šilumą siekia parduoti ir nepriklausomi šilumos gamintojai.

(83) Atsižvelgus į tai, kas išdėstyta ir į tai, kad nagrinėjami Savivaldybės tarybos Sprendimai susiję su Šiaulių miesto ūkio vystymu, siauriausia geografinė rinka apibrėžiama kaip Šiaulių miesto savivaldybės teritorija.

(84) Apibendrinus nutarimo (79) ir (83) pastraipose nurodytus prekės rinkos ir geografinės rinkos apibrėžimus, šiuo atveju Savivaldybės tarybos Sprendimų atitikties Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio reikalavimams vertinimo tikslais atitinkama rinka apibrėžiama kaip šilumos, skirtos

parduoti šilumos perdavimo tinklu vartotojams, gamyba Šiaulių miesto savivaldybės teritorijoje (toliau – atitinkama šilumos gamybos rinka).

(85) Pagal Konkurencijos įstatymo 3 straipsnio 7 dalį atitinkamos rinkos dalyviais ir konkurentais laikytini ūkio subjektai, kurie toje pačioje atitinkamoje rinkoje susiduria arba gali susidurti su tarpusavio konkurencija.

(86) Kaip paaiškinta aukščiau, šilumą gaminti bei parduoti šilumos perdavimo tinklu vartotojams gali tiek šilumos tiekėjas, tiek nepriklausomi šilumos gamintojai, jei jie teisės aktu nustatyta tvarka būtų prijungti prie šilumos perdavimo tinklo.

(87) Nustatyta, kad šiuo metu atitinkamoje rinkoje veikia vienas ūkio subjektas – Savivaldybės kontroliuojama AB „Šiaulių energija“, kuri turi šilumos tiekimo licenciją bei gamina ir tiekia šilumą vartotojams Šiaulių mieste.

(88) Tačiau nepriklausomi šilumos gamintojai, taip pat galėtų konkuruoti su AB „Šiaulių energija“ atitinkamoje šilumos gamybos rinkoje, jeigu jų pagaminta ir šilumos tiekėjo supirkta šiluma, būtų perduota vartotojams. Todėl nepriklausomi šilumos gamintojai laikomi potencialiais AB „Šiaulių energija“ konkurentais.

(89) Tyrimo metu nustatyta, kad UAB „GECO-Taika“, UAB KLAS ir AB „GLIUKOŽĖ“ siekė kaip nepriklausomi šilumos gamintojai patekti į atitinkamą šilumos gamybos rinką. Tačiau dėl nagrinėjamų Savivaldybės tarybos Sprendimų šiems ūkio subjektams buvo užkirstas kelias konkuruoti su AB „Šiaulių energija“.

(90) Taigi, Savivaldybės tarybos Sprendimai daro tiesioginę įtaką atitinkamoje rinkoje paslaugas teikiančiai AB „Šiaulių energija“ ir kitiems ūkio subjektams, kurie galėtų teikti analogiškas paslaugas ar konkuruoti dėl jų teikimo, jei Savivaldybė būtų pasirinkusi kitokį šilumos ūkio tvarkymo organizavimo būdą.

6. Ūkio subjektų privilegijavimas ar jų diskriminavimas ir skirtingų konkurencijos sąlygų sudarymas

6.1. Savivaldybės tarybos 2013 m. lapkričio 28 d. Sprendimo Nr. T-300 vertinimas

(91) Kaip paaiškinta Nutarimo 2 dalyje, Šiaulių mieste šilumą gamina ir tiekia vienintelis ūkio subjektas – AB „Šiaulių energija“, kuris turi šilumos tiekimo licenciją.

(92) Nepriklausomi šilumos gamintojai, pavyzdžiui, UAB „GECO-Taika“, UAB KLAS, taip pat galėtų gaminti šilumą Šiaulių mieste bei siekti parduoti ją per šilumos tiekėją vartotojams, jeigu jų įrenginiai būtų prijungti prie šilumos perdavimo tinklų. Tačiau prieš tai, nepriklausomi šilumos gamintojai turi atlikti įvairius parengiamuosius veiksmus, kurių procese dalyvauja Savivaldybės administracija, pavyzdžiui, gauti specialiuosius architektūros reikalavimus katilinių statybai bei statybos leidimą, parengti detaliuosius planus.

(93) Kaip paaiškinta nutarimo 3.1 dalyje, Savivaldybės taryba 2013 m. lapkričio 28 d. Sprendimo Nr. T-300 1 punktu nusprendė sustabdyti Savivaldybės administracijos dalyvavimą procedūrose, susijusiose su šilumos ūkio vystymu ir plėtra Savivaldybės teritorijoje, kiek tai nenumatyta galiojančiame 2008 m. Specialiajame plane, kol įstatymų nustatyta tvarka bus patvirtinta Nacionalinė šilumos ūkio plėtros programa ir, kaip nustatyta iš Savivaldybės paaiškinimų, kol nebus parengtas naujas šilumos ūkio specialusis planas. Tuo tarpu 3 punktu nustatyta, kad minėti apribojimai netaikomi šilumos ūkio subjektų investicinių planų sprendinių atžvilgiu, kai tokie investiciniai planai yra suderinti su Šiaulių miesto savivaldybės taryba.

(94) Pažymėtina, kad pagal Šilumos ūkio įstatymo 35 straipsnį, investicinius planus su Savivaldybės taryba privalo suderinti tik šilumos tiekėjai, o Šiaulių mieste vienintelis šilumos tiekėjas yra AB „Šiaulių energija“. Be to, iki minėto sprendimo priėmimo ši bendrovė jau buvo suderinusi investicinius planus su Savivaldybės taryba dėl Pietinės katilinės rekonstrukcijos, todėl jai nėra taikomi minėtame sprendime numatyti ribojimai ir ji toliau gali vykdyti bei plėsti ūkinę veiklą Šiaulių mieste, pavyzdžiui, atlikti papildomas investicijas. Tai patvirtina ir aplinkybė, kad 2014 m. kovo 12 d. AB „Šiaulių energija“ buvo išduotas statybos leidimas Pietinės katilinės rekonstrukcijai (Nutarimo (51) pastraipa).

(95) Tuo tarpu nepriklausomiems šilumos gamintojams buvo apribotos galimybės iki kol bus patvirtinta Nacionalinė šilumos ūkio plėtros programa ir parengtas naujas šilumos ūkio specialusis planas atlikti veiksmus, kurių procese dalyvauja ir sprendimus priima Savivaldybės administracija. Kaip nustatyta nutarimo (49) pastraipoje, dėl Savivaldybės tarybos priimto 2013 m. lapkričio 28 d. Sprendimo Nr. T-300, UAB „GECO – Taika“ negalėjo gauti specialiųjų architektūros reikalavimų kogeneracinės katilinės statybai bei statybos leidimo, kuriuos turėtų išduoti Savivaldybės administracija; parengti žemės sklypo detalaus plano, kurį turėtų patvirtinti Savivaldybės taryba arba administracijos direktorius. Nepriklausomam šilumos gamintojui UAB KLAS Savivaldybė nesudarė galimybės eksponuoti poveikio aplinkai vertinimo ataskaitos Savivaldybės patalpose bei suderinti viešo visuomenės supažindinimo su ataskaita laiką. AB „GLIUKOZĖ“, paprašius AB „Šiaulių energija“ pakeisti prisijungimo prie šilumos tinklų tašką dėl minėto Savivaldybės tarybos sprendimo, šis klausimas nebuvo sprendžiamas.

(96) Tokiu būdu AB „Šiaulių energija“, kuriai Savivaldybės 2013 m. lapkričio 28 d. Sprendimo Nr. T-300 1 punkto nuostatos nėra taikomos, yra privilegijuojama nepriklausomų šilumos gamintojų atžvilgiu, kadangi jai sudaromos išimtinės teisės veikti atitinkamoje šilumos gamybos rinkoje. Atitinkamai, nepriklausomi šilumos gamintojai yra diskriminuojami, kadangi jiems iki Savivaldybės 2013 m. lapkričio 28 d. Sprendime Nr. T-300 numatytų aplinkybių (Nacionalinės šilumos ūkio plėtros programos patvirtinimo ir naujo šilumos ūkio specialaus plano parengimo), kurios nėra apibrėžtos laike, ribojamos galimybės atlikti procedūras, reikalingas patekti į atitinkamą šilumos gamybos rinką.

(97) Toks Savivaldybės tarybos sprendimas lemia, kad AB „Šiaulių energija“ galėjo veikti skirtingomis konkurencijos sąlygomis, kadangi dėl šiai bendrovei sudarytų palankesnių ūkinės veiklos sąlygų ji ir toliau galėjo planuoti ir vykdyti ūkinę veiklą, pavyzdžiui, įgyvendinti investicinius projektus, išvengdama bet kokios konkurencijos šilumos gamybos rinkoje, kai tuo tarpu nepriklausomų šilumos gamintojų procesai, susiję su patekimu į atitinkamą šilumos gamybos rinką, buvo sustabdyti.

(98) Kaip jau minėta, Savivaldybė minėta sprendimą priėmė 2013 m. lapkričio 28 d., o Nacionalinė šilumos ūkio plėtros programa įsigaliojo tik nuo 2015 m. kovo 27 d., Naujas šilumos ūkio specialusis planas nuo minėtos programos priėmimo gali būti patvirtintas per 12 mėnesių. Taigi, iš esmės nepriklausomi šilumos gamintojai nuo 2013 m. lapkričio 28 d. iki šiol neturi galimybių atlikti veiksmų, susijusių su šilumos gamyba Šiaulių mieste, nes pagal Savivaldybės tarybos 2013 m. lapkričio 28 d. Sprendimo Nr. T-300 1 punktą Savivaldybės administracija nedalyvauja procesuose, susijusiuose su šilumos ūkio vystymu Šiaulių miesto savivaldybėje. Taigi, minėtas Savivaldybės tarybos sprendimas, ilgą laiką tarpą užkertant nepriklausomiems šilumos gamintojams galimybę atlikti veiksmus, būtinus, norint pradėti gaminti ir parduoti šilumą Šiaulių miesto savivaldybėje, konkuruojant su šilumos tiekėju AB „Šiaulių energija“. Tokiu būdu iš nepriklausomų šilumos gamintojų atimama ne tik galimybė siūlyti savo pagamintą šilumą, tačiau net ir galimybė pradėti gaminti šilumą, iš esmės užkertant kelią patekti į atitinkamą šilumos gamybos rinką ir bandyti konkuruoti su esamu šilumos tiekėju – AB „Šiaulių energija“.

(99) Be to, nepriklausomi šilumos gamintojai dėl Savivaldybės tarybos 2013 m. lapkričio 28 d. Sprendimo Nr. T-300 negali planuoti ūkinės veiklos bei gali patirti kitas neigiamas pasekmes, kurios gali reikšmingai apsunkinti jų patekimo į atitinkamą rinką galimybes. Pavyzdžiui, UAB „GECO – Taika“ yra laimėjusi skatinimo kvotų paskirstymo aukcioną, siekiant įrengti kogeneracinę jėgainę bei šiuo tikslu sudariusi dalies katilinės pastato nuomos sutartį su AB „GLIUKOZĖ“ (nutarimo (38) pastraipa), tačiau dėl Savivaldybės tarybos priimto 2013 m. lapkričio 28 d. Sprendimo Nr. T-300, ji ūkinės veiklos negali pradėti vykdyti, taip pat dėl laiku nepastatytos kogeneracinės jėgainės, jai nebus taikomas skatinamasis tarifas, laimėtas aukciono metu.

(100) Apibendrinant tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad dėl Savivaldybės tarybos 2013 m. lapkričio 28 d. Sprendimo Nr. T-300 1 ir 3 punktų, buvo privilegijuota AB „Šiaulių energija“ kitų ūkio subjektų – potencialių konkurentų, tarp kurių ir nepriklausomi šilumos gamintojai – atžvilgiu, tuo sudarant skirtingas konkurencijos sąlygas ir neužtikrinant sąžiningos konkurencijos laisvės, kaip tai numato Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio reikalavimai.

6.2. Savivaldybės tarybos 2014 m. balandžio 24 d. Sprendimo Nr. T-123 vertinimas

(101) Kaip paaiškinta Nutarimo 1.3 dalyje, viena iš būtinų procedūrų ūkinei veiklai vykdyti yra ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimas, kurį sudaro atitinkami etapai. Poveikio aplinkai vertinimas dėl ūkinės veiklos gali būti privalomas ir atrankos būdu nuspręsta, ar privaloma jį atlikti. Tuo tarpu jeigu savivaldybės taryba, kaip poveikio aplinkai vertinimo subjektas, iki poveikio aplinkai vertinimo programos patvirtinimo priima neigiamą motyvuotą sprendimą dėl planuojamos ūkinės veiklos galimybių, poveikio aplinkai procedūros negali būti tęsiamos tol, kol galioja savivaldybės tarybos priimtas sprendimas.

(102) Kaip paaiškinta Nutarimo 3.2 dalyje, atrankos būdu buvo nuspręsta, kad UAB „GECO-Taika“ planuojamai ūkinei veiklai yra būtinas poveikio aplinkai vertinimas. Taigi, UAB „GECO-Taika“ pateikė viešam svarstymui planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo programą. Savivaldybės taryba 2014 m. balandžio 24 d. priėmė Sprendimą Nr. T-123, kurio 1 punktu nusprendė nepritarti UAB „GECO-Taika“ planuojamai ūkinei veiklai – biokuro kogeneracinės jėgainės įrengimui, rekonstruojant esamą katilinę V. Bielskio g. 13, Šiauliuose, o 2 punktu nuspręsta nepritarti galiojančiame 2008 m. Specialiajame plane nenumatytų šilumos gamintojų, ketinančių gaminti ir parduoti šilumą Šiaulių mieste, poveikio aplinkai vertinimo ataskaitoms. Šis Sprendimas priimtas atsižvelgus į tai, kad nebuvo patvirtinta Nacionalinės šilumos ūkio plėtros programa bei kiti teisės aktai, reglamentuojantys šilumos ūkio tvarkymą Savivaldybės teritorijoje.

(103) Savivaldybės tarybos 2014 m. balandžio 24 d. Sprendimas Nr. T-123 priimtas įgyvendinant Savivaldybės tarybos 2013 m. lapkričio 28 d. Sprendimą Nr. T-300, kuriuo sustabdytas Savivaldybės administracijos dalyvavimas procesuose, susijusiuose su šilumos ūkio vystymu Šiaulių mieste, dėl ko nepriklausomi šilumos gamintojai negali atlikti veiksmų, būtinų patekti į atitinkamą šilumos gamybos rinką.

(104) Taigi, Savivaldybės taryba, priėmusi 2014 m. balandžio 24 d. Sprendimą Nr. T-123 sustabdė konkrečius nepriklausomų šilumos gamintojų veiksmus, t. y. poveikio aplinkai vertinimo procedūras UAB „GECO-Taika“ ir kitų nepriklausomų šilumos gamintojų atžvilgiu. Pavyzdžiui, nepritarta UAB KLAS poveikio aplinkai vertinimo ataskaitai, dėl ko UAB KLAS, negalėjo pabaigti poveikio aplinkai vertinimo procedūrų (nutarimo (59) pastraipa).

(105) Pažymėtina ir tai, kad poveikio aplinkai vertinimo procesai sustabdyti ne dėl priežasčių, susijusių su poveikio aplinkai vertinimu, tačiau dėl Nacionalinės šilumos ūkio plėtros programos bei su ja susijusių teisės aktų nebuvimu. Tai iš esmės reiškia, kad šiame etape nepriklausomų šilumos gamintojų galimybės siekti patekti į atitinkamą šilumos gamybos rinką buvo nulemtos Savivaldybės subjektyviu situacijos šilumos ūkio plėtros srityje vertinimu, kad nepriklausomi šilumos gamintojai net negalėtų tęsti su parengiamaisiais patekimo į rinką darbais susijusių procedūrų.

(106) Taigi, Savivaldybė, žinodama, kad be AB „Šiaulių energija“ šilumą Šiaulių mieste norėtų ir galėtų gaminti bei parduoti nepriklausomi šilumos gamintojai, priėmusi 2014 m. balandžio 24 d. Sprendimą Nr. T-123 užkirto kelią nepriklausomiems šilumos gamintojams patekti į atitinkamą šilumos gamybos rinką. Tuo tarpu, AB „Šiaulių energija“, kurios atžvilgiu Savivaldybės 2014 m. balandžio 24 d. Sprendimo Nr. T-123 nuostatos, susijusios su poveikio aplinkai vertinimu nėra taikomos, gali nesusidurdama su konkurencija šilumos gamybos rinkoje, vykdyti ūkinę veiklą bei įgyvendinti numatytus projektus iš esmės ilgą laiką tarpą, kadangi, kaip jau minėta, Nacionalinė šilumos ūkio plėtros programa įsigaliojo tik nuo 2015 m. kovo 27 d., tuo tarpu kiti su ja susiję teisės aktai dar nėra priimti, įskaitant ir Savivaldybės tarybos sprendimus.

(107) Tokiu būdu AB „Šiaulių energija“ privilegijuojama ūkio subjektų, siekiančių gaminti ir parduoti šilumą Šiaulių mieste, atžvilgiu, kadangi AB „Šiaulių energija“ veiklai nekeliama Savivaldybės 2014 m. balandžio 24 d. Sprendime Nr. T-123 nustatyti ribojimai, susiję su poveikio aplinkai vertinimu. Atitinkamai, nepriklausomi šilumos gamintojai, norintys gaminti ir parduoti šilumą Šiaulių mieste yra diskriminuojami AB „Šiaulių energija“ atžvilgiu, kadangi jų atžvilgiu

sustabdyti procesai, susiję su poveikio aplinkai vertinimu, kurie yra būtini šiems subjektams norint atlikti tolimesnius veiksmus, susijusius su patekimu į šilumos gamybos Šiaulių mieste rinką. Tokios skirtingos konkurencijos sąlygos vertintinos kaip konkurencijos atitinkamoje šilumos gamybos rinkoje ribojimas.

(108) Atsižvelgus į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Savivaldybės 2014 m. balandžio 24 d. Sprendimo Nr. T-123 nuostatos sudarė nevienodas konkurencijos sąlygas nepriklausomiems šilumos gamintojams (kurie privalo dėl ūkinės veiklos atlikti poveikio aplinkai vertinimą) rinkoje jau veikiančios bei poveikio aplinkai vertinimo atlikti neprivalančios AB „Šiaulių energija“ atžvilgiu.

7. Skirtingos konkurencijos sąlygos nėra lemtos Lietuvos Respublikos įstatymų reikalavimų vykdymo

(109) Vadovaujantis Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio 2 dalimi, viešojo administravimo subjektų veiksmai nelaikomi Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio reikalavimų pažeidimu, jei skirtingų konkurencijos sąlygų neįmanoma išvengti vykdant Lietuvos Respublikos įstatymų reikalavimus.

(110) Ši sąlyga, atsižvelgus, be kita ko, į Lietuvos Respublikos Konstitucijos 46 straipsnyje įtvirtintą ūkinės veiklos laisvės principą bei draudimą monopolizuoti rinką, būtinybę užtikrinti sąžiningą konkurenciją, apima atvejus, kuomet viešojo administravimo subjektas neturi diskrecijos pasirinkti tam tikrą elgesio modelį, o priimdamas konkretų sprendimą (aktą) paprasčiausiai vykdo iš įstatymo kylantį imperatyvų reikalavimą⁵⁴.

(111) Taigi, ir Nutarimo 6 dalyje nagrinėti Savivaldybės Sprendimai, kurie sudaro skirtingas konkurencijos sąlygas atitinkamoje rinkoje konkuruojantiems ar galintiems konkuruoti ūkio subjektams, galėtų būti pateisinami tik tuo atveju, jei Savivaldybės Sprendimų priėmimą lėmė įstatymuose numatytų imperatyvių teisės normų vykdymas ir dėl to kitokių Sprendimų, susijusių su šilumos ūkio vystymu, nebuvo įmanoma priimti.

(112) Savivaldybė priimdama nagrinėjamus Sprendimus rėmėsi Vietos savivaldos įstatymo, Šilumos ūkio įstatymo, Energetikos įstatymo, Poveikio aplinkai vertinimo įstatymo nuostatomis. Tačiau išanalizavusi Lietuvos Respublikos įstatymų nuostatas, reglamentuojančias su šilumos ūkiu susijusius teisinius santykius, Konkurencijos taryba nenustatė, jog įstatymuose būtų numatyta pareiga Savivaldybei priimti Sprendimus, kurie sudaro skirtingas konkurencijos sąlygas šilumos gamybos Šiaulių mieste rinkoje.

(113) Vietos savivaldos įstatymo 4 straipsnio 6 punkte nustatyta, kad Savivaldybė, priimdama sprendimus, turi vadovautis teisėtumo principu, kuris reiškia, kad savivaldybės institucijų ir kitų savivaldybės viešojo administravimo subjektų veikla ir visais jų veiklos klausimais priimti sprendimai turi atitikti įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimus. Tokiu būdu, remiantis teisėtumo principu, Savivaldybė, organizuodama šilumos ūkį Šiaulių mieste ir priimdama su tuo susijusius sprendimus, turi vadovautis Konstitucija, kitų įstatymų, įskaitant Konkurencijos įstatymą, reikalavimais.

(114) Vietos savivaldos įstatymo 6 straipsnio 30 punkte savivaldybėms nustatyta funkcija – šilumos ir geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo organizavimas. Minėta nuostata suteikia Savivaldybei diskreciją pasirinkti, kaip bus organizuojamas šilumos ir geriamojo vandens tiekimas, todėl Savivaldybė, priimdama sprendimus, susijusius su šilumos ūkiu, privalo užtikrinti sąžiningos konkurencijos laisvę. Tuo tarpu, galiojančios Šilumos ūkio įstatymo, Energetikos įstatymo nuostatos numato konkurencijos skatinimą šilumos ūkio srityje, įskaitant ir šilumos gamybą, ir nenumato Savivaldybei pareigos, priimant sprendimus šioje srityje sudaryti skirtingas konkurencijos sąlygas.

⁵⁴ LVAT 2012 m. gegužės 30 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁸⁵⁸-1484/2012, *Trakų rajono savivaldybės administracija ir UAB „Komunalinių įmonių kombinatas“ v Konkurencijos taryba*; 2013 m. balandžio 15 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁸⁵⁸-282/2013, *UAB „Litesko“ v Konkurencijos taryba*.

(115) Priešingai – Šilumos ūkio įstatymo 3 straipsnio 4 dalyje numatyta, kad valstybė (savivaldybės) numato priemones konkurencijai skatinti pastatų šildymo ir karšto vandens sistemų priežiūros srityje ir užtikrina jų įgyvendinimą. Šilumos ūkio įstatymo 4 straipsnio 3 dalyje numatyta, kad valstybė (savivaldybės) skatina iš biokuro, atsinaujinančiųjų energijos šaltinių, deginant atliekas, taip pat iš geoterminės energijos pagamintos šilumos supirkimą į šilumos tiekimo sistemas. Šis supirkimas yra viešuosius interesus atitinkanti paslauga. Energetikos įstatymo 4 straipsnio 3 dalies 8 punkte įtvirtinta, kad priimdamos sprendimus, valstybės ir savivaldybių institucijos, atliekančios energetikos veiklos valdymo, reguliavimo, priežiūros ir kontrolės funkcijas, pagal kompetenciją užtikrina, kad jų priimami sprendimai nesukuria prielaidų nepagrįstai bloginti konkurencijos sąlygas energetikos sektoriuje.

(116) Atitinkamai, Poveikio aplinkai vertinimo įstatymo 8 straipsnio 9 dalyje įtvirtinta teisė savivaldybei iki poveikio aplinkai vertinimo programos patvirtinimo, priimti neigiamą motyvuotą sprendimą dėl planuojamos ūkinės veiklos galimybių, dėl ko poveikio aplinkai vertinimo procedūros negali būti tęsiamos tol, kol galioja savivaldybės tarybos priimtas sprendimas. Tačiau tokio pobūdžio sprendimas turėtų būti siejamas su objektyviais poveikio aplinkai vertinimo reikalavimais, o ne sudaryti skirtingų konkurencijos sąlygų.

(117) Savivaldybė nagrinėjamų Sprendimų priėmimą sieja su aplinkybe, jog dar nebuvo patvirtinta Nacionalinė šilumos ūkio plėtros programa bei kiti teisės aktai, reglamentuojantys šilumos ūkio tvarkymą Savivaldybės teritorijoje, įskaitant ir Savivaldybės naują šilumos ūkio specialųjį planą, o galiojantis 2008 m. Specialusis planas nenumato sąlygų nepriklausomiems šilumos gamintojams ateiti į atitinkamą šilumos gamybos rinką. Vis dėlto, šios aplinkybės nepateisina Savivaldybės Sprendimais lemto konkurencijos ribojimo.

(118) Kaip paaiškinta Nutarimo 1.1 dalyje, savivaldybės tvarko šilumos ūkį vadovaujantis specialiaisiais planais, kuriais yra įgyvendinama Nacionalinė energetinės nepriklausomybės strategija ir Nacionalinėje šilumos ūkio plėtros programoje nustatyti sprendiniai ir priemonės. Nors Nacionalinė šilumos ūkio plėtros programa įsigaliojo nuo 2015 m. kovo 27 d., tačiau kiti teisės aktai, įskaitant ir naują Savivaldybės šilumos ūkio specialųjį planą, dar nėra priimti, taigi nepriklausomi šilumos gamintojai ir toliau negali atlikti veiksmų, susijusių su patekimu į atitinkamą šilumos gamybos rinką. Tuo tarpu šios aplinkybės nėra pagrindas Savivaldybei sustabdyti procesus, susijusius su nepriklausomų šilumos gamintojų patekimu į šilumos gamybos Šiaulių mieste rinką, dėl kelių priežasčių.

(119) Pirma, nuostatos, jog savivaldybių šilumos ūkio specialieji planai įgyvendina Nacionalinę šilumos ūkio plėtros programą įsigaliojo su 2013 m. liepos 20 d. Šilumos ūkio įstatymo pakeitimais. Tuo tarpu iki minėtų pakeitimų, specialieji planai turėjo atitikti valstybės strategiją, nacionalinius energetikos tikslus ir Vyriausybės patvirtintas šilumos ūkio plėtros kryptis. Atitinkamai, pastarieji teisės aktai jau numatė, jog turi būti sudarytos konkurencijos sąlygos nepriklausomiems šilumos gamintojams. Taigi, Savivaldybė, tvirtindama 2008 m. Specialųjį planą, jau turėjo žinoti, jog privalės sudaryti sąlygas nepriklausomiems šilumos gamintojams veikti Šiaulių miesto savivaldybėje (nutarimo (11) ir (12) pastraipos).

(120) Atsižvelgiant į tai, nors, Savivaldybės teigimu, 2008 m. Specialusis planas nenumato sąlygų nepriklausomiems šilumos gamintojams vykdyti ūkinės veiklos Savivaldybės teritorijoje, tai neatleidžia Savivaldybės nuo pareigos tokias sąlygas sudaryti, kadangi ši pareiga kyla iš įstatymų reikalavimų.

(121) Be to, aplinkybė, kad UAB KLAS ir AB „GLIUKOŽĖ“ buvo išduotos prisijungimo prie veikiančių šilumos perdavimo tinklų sąlygos, tačiau vėliau procesai buvo sustabdyti, taip pat patvirtina, kad Savivaldybė turėjo galimybę priimti sprendimus, susijusius su nepriklausomų šilumos gamintojų atėjimu į atitinkamą šilumos gamybos rinką, galiojant ir 2008 m. Specialiajam planui (nutarimo (43) pastraipa).

(122) Antra, kaip jau minėta, galiojantys įstatymai, susiję su šilumos ūkiu, nenustato pareigos Savivaldybei priimti sprendimus, ribojančius nepriklausomų šilumos gamintojų patekimą į šilumos gamybos rinką, bet priešingai, skatina konkurenciją šilumos gamybos srityje bei atitinka viešąjį

interesą. Kita vertus, to nenumato ir įsigaliojusi Nacionalinė šilumos ūkio plėtros programa. Todėl nėra pagrindo teigti, jog Savivaldybės Sprendimų priėmimą lėmė įstatymų reikalavimų vykdymas.

(123) Šios aplinkybės nepaneigia ir Energetikos ministerijos atsakymas, kuri, nors ir rekomendavo savivaldybėms susilaikyti nuo tam tikrų veiksmų, kol nėra patvirtinta Nacionalinės šilumos ūkio plėtros programa, tačiau nenurodė, jog dėl Nacionalinės šilumos ūkio plėtros programos nebuvimo, nepriklausomi šilumos gamintojai turėtų būti neįleidžiami į šilumos gamybos rinką.

(124) Savivaldybė palankesnių ūkinės veiklos sąlygų AB „Šiaulių energija“ sudarymą lyginant su nepriklausomais šilumos gamintojais, be kita ko, grindžia ir investicijų grąža, t. y. AB „Šiaulių energija“ yra investavusi į šilumos ūkį didelę lėšų sumą, dėl ko turi sumažėti šilumos kaina vartotojams, o investicijos atsipirkti, todėl AB „Šiaulių energija“ Savivaldybės tarybos Sprendimai nėra taikomi ir ji toliau nesusidurdama su konkurencija gali vykdyti bei plėsti veiklą Šiaulių mieste.

(125) Vis dėlto, skirtingų konkurencijos sąlygų šilumos gamybos rinkoje sudarymas negali būti pateisinamas ir investicijų grąža. Tai yra pažymėjęs ir LVAT, nuroydamas, kad savivaldybė sprendama papildomų investicijų poreikio problemas, investicijų grąžos klausimus turėtų pasirinkti tokį savo elgesio variantą, kad nesudarytų skirtingų konkurencijos sąlygų⁵⁵. Taigi, investicijų grąža, savaime nėra pagrindas Savivaldybės kontroliuojamai įmonei AB „Šiaulių energija“ sudaryti palankesnes ūkinės veiklos sąlygas lyginant su potencialiais AB „Šiaulių energija“ konkurentais.

(126) Savivaldybės argumentas, jog atėjus nepriklausomiems šilumos gamintojams į atitinkamą šilumos gamybos rinką šilumos kaina vartotojams gali padidėti, taip pat nėra pagrįstas. Kaip matyti, iš Šilumos ūkio įstatymo ir poįstatyminių teisės aktų nuostatų, šilumos tiekėjas privalo supirkti tik tų nepriklausomų šilumos gamintojų pagamintą šilumą, kurių pagamintos šilumos kaina yra mažesnė už šilumos tiekėjo palyginamąsias šilumos gamybos sąnaudas. Taigi, įstatymų nuostatos reglamentuoja, kad nepriklausomų šilumos gamintojų pagamintos šilumos kaina negali būti didesnė, atitinkamai nėra pagrindo teigti, kad vartotojų interesai dėl nepriklausomų šilumos gamintojų atėjimo į rinką savaime galėtų būti pažeisti.

(127) Dėl Savivaldybės argumentų, jog dėl UAB „GECO-Taika“ aukštesnio elektros energijos supirkimo tarifo nei AB „Šiaulių energija“, yra iškraipoma konkurencija, pažymėtina, jog UAB „GECO-Taika“ laimėjo skatinimo kvotų paskirstymo aukcioną, kuris yra reglamentuotas teisės aktų nuostatų, atitinkamai, elektros energijos supirkimo tarifas taip pat nustatytas vadovaujantis teisės aktų nuostatomis. Be to, įstatymai nesieja nepriklausomų šilumos gamintojų galimybės gaminti ir vartotojams tiekti šilumos energiją su tuo, kokiomis sąlygomis jie vykdo kitą ūkinę veiklą, pavyzdžiui, tiekia elektros energiją. Todėl tai, kad UAB „GECO-Taika“ ar kiti potencialūs šilumos energijos gamintojai, užsiima kita veikla, nedaro įtakos Savivaldybės Sprendimų, susijusių su nagrinėjama atitinkama šilumos gamybos rinką, vertinimui Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio prasme.

(128) Atsižvelgusi į tai, kas aukščiau išdėstyta, Konkurencijos taryba daro išvadą, kad Savivaldybės tarybos 2013 m. lapkričio 28 d. Sprendimas Nr. T-300, kuriuo sustabdytas Savivaldybės administracijos dalyvavimas procesuose, susijusiuose su šilumos ūkio vystymu, numatant, jog ši nuostata netaikoma AB „Šiaulių energija“ atžvilgiu; bei Savivaldybės tarybos 2014 m. balandžio 24 d. Sprendimas Nr. T-123, kuriuo nepritarta UAB „GECO-Taika“ ūkinei veiklai ir nepritarta nepriklausomų šilumos gamintojų, ketinančių vykdyti ūkine veiklą Šiaulių miesto savivaldybėje poveikio aplinkai vertinimo ataskaitoms, nebuvo lemti įstatymų reikalavimų vykdymo.

(129) Apibendrinus šias bei nutarimo 6 dalyje padarytas išvadas, yra pagrindas konstatuoti, kad dėl Savivaldybės tarybos priimtų Sprendimų buvo apribota galimybė nepriklausomiems šilumos gamintojams patekti į atitinkamą šilumos gamybos rinką, dėl ko Savivaldybė pažeidė Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio reikalavimus.

⁵⁵ LVAT 2013 m. balandžio 15 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁸⁵⁸-282/2013, UAB „Litesko“ v Konkurencijos taryba.

8. Išvados

(130) Savivaldybės tarybos 2013 m. lapkričio 28 d. Sprendimo Nr. T-300 1 ir 3 punktų nuostatos ir Savivaldybės tarybos 2014 m. balandžio 24 d. Sprendimas Nr. T-123 sudarė skirtingas konkurencijos sąlygas atitinkamoje šilumos gamybos rinkoje veikiantiems ir galintiems veikti ūkio subjektams, todėl prieštarauja Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio reikalavimams.

(131) Atsižvelgus į tai yra pagrindas Savivaldybę įpareigoti panaikinti Savivaldybės tarybos 2013 m. lapkričio 28 d. Sprendimo Nr. T-300 1 ir 3 punktus ir Savivaldybės tarybos 2014 m. balandžio 24 d. Sprendimą Nr. T-123.

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 4 straipsniu, 18 straipsnio 1 dalies 3 punktu,

Konkurencijos taryba n u t a r i a :

1. Pripažinti Šiaulių miesto savivaldybės tarybos 2013 m. lapkričio 28 d. priimto sprendimo Nr. T-300 „Dėl Šiaulių miesto šilumos ūkio vystymo“ 1 ir 3 punktus bei Savivaldybės tarybos 2014 m. balandžio 24 d. priimtą sprendimą Nr. T-123 „Dėl UAB „GECO – Taika“ poveikio aplinkai vertinimo programos bei planuojamos ūkinės veiklos galimybių ir dėl Šiaulių miesto šilumos ūkio specialiajame plane nenumatytų šilumos gamintojų, ketinančių tiekti šilumos energiją į Šiaulių miesto centralizuotas šilumos tiekimo sistemas, poveikio aplinkai vertinimo ataskaitų“ pažeidžiančiais Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio reikalavimus.

2. Įpareigoti Šiaulių miesto savivaldybę ne vėliau kaip per 1 mėnesį nuo Konkurencijos tarybos nutarimo paskelbimo Konkurencijos tarybos interneto svetainėje www.kt.gov.lt panaikinti Šiaulių miesto savivaldybės tarybos 2013 m. lapkričio 28 d. sprendimo Nr. T-300 1 ir 3 punktus ir 2014 m. balandžio 24 d. sprendimą Nr. T-123.

3. Įpareigoti Šiaulių miesto savivaldybę ne vėliau kaip per 14 dienų nuo rezoliucinės dalies 2 punkte nurodyto įpareigojimo įvykdymo apie tai informuoti Konkurencijos tarybą pateikiant patvirtinančius įrodymus.

Nutarimas per 20 dienų nuo jo paskelbimo Konkurencijos tarybos interneto svetainėje www.kt.gov.lt dienos gali būti skundžiamas Vilniaus apygardos administraciniam teismui.

Skundo padavimas nesustabdo Konkurencijos tarybos nutarimo vykdymo.

Pirmininkas

Šarūnas Keserauskas